

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

จากการวิจัยเรื่อง "การวิเคราะห์เนื้อหาสิ่งแวดลอมศึกษา ในหนังสือพิมพ์รายวัน จากเดือนมีนาคม 2537 ถึงเดือนกุมภาพันธ์ 2538" ผู้วิจัยได้สรุปการนำเสนอวัตถุประสงค์ของการวิจัย วิธีดำเนินการวิจัย สรุปผลการวิจัย อภิปรายผลการวิจัย และข้อเสนอแนะ สำหรับการศึกษาวิจัยต่อไป ไว้ในบทนี้ ดังต่อไปนี้

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อวิเคราะห์เนื้อหาหนังสือพิมพ์รายวันเกี่ยวกับการให้ความรู้ด้าน สิ่งแวดลอมศึกษา
2. เพื่อเปรียบเทียบการให้ความรู้ด้านสิ่งแวดลอมศึกษาในหนังสือพิมพ์รายวัน ประเภทประชานิยม ประเภทคุณภาพ ประเภทกึ่งคุณภาพและกึ่งประชานิยมและประเภทธุรกิจ

วิธีดำเนินการวิจัย

งานวิจัยในครั้งนี้ เป็นงานวิจัยเชิงบรรยาย ใช้ระเบียบวิธีการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) ที่มุ่งวิเคราะห์เนื้อหาหนังสือพิมพ์รายวัน 4 ประเภท เกี่ยวกับ เนื้อหาสิ่งแวดลอมศึกษา จากเดือนมีนาคม 2537 ถึงเดือนกุมภาพันธ์ 2538 โดยมีขั้นตอน สำหรับดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. ประชากรที่ศึกษา หนังสือพิมพ์รายวัน 4 ประเภท จำนวน 8 รายชื่อฉบับ กล่าวคือ หนังสือพิมพ์รายวันประเภทประชานิยม ได้แก่ หนังสือพิมพ์ไทยรัฐ และหนังสือพิมพ์ เคลินิวส์ หนังสือพิมพ์ประเภทคุณภาพ ได้แก่ หนังสือพิมพ์มติชนรายวัน และหนังสือพิมพ์สยามรัฐ หนังสือพิมพ์รายวันประเภทกึ่งคุณภาพและกึ่งประชานิยม ได้แก่ หนังสือพิมพ์บ้านเมืองและหนังสือพิมพ์แนวหน้า หนังสือพิมพ์รายวันประเภทธุรกิจ ได้แก่ หนังสือพิมพ์ผู้จัดการรายวันและหนังสือพิมพ์ กรุงเทพธุรกิจ รวมหนังสือพิมพ์ที่ผู้วิจัยใช้ในการวิเคราะห์ทั้งสิ้น 768 ฉบับ

2. ผู้วิจัยใช้กรอบการวิเคราะห์เนื้อหาสิ่งแวดล้อมศึกษาขององค์การการศึกษา วิทยาศาสตร์และวัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติ (UNESCO) ซึ่งได้กล่าวถึงเนื้อหาสิ่งแวดล้อมศึกษาในโครงการสิ่งแวดล้อมศึกษานานาชาติ (International Environmental Education Programme)

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้กลุ่มตัวอย่างหนังสือพิมพ์รายวันที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้จากสถาบันวิทยบริการ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย และสำนักหอสมุดกลาง มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร

4. การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ข้อมูลโดยการแจกแจงนับความถี่และการหาค่าร้อยละ

สรุปผลการวิจัย

ข้อค้นพบที่ได้จากการวิจัย เรื่อง "การวิเคราะห์เนื้อหาสิ่งแวดล้อมศึกษา ในหนังสือพิมพ์รายวัน จากเดือนมีนาคม 2537 ถึงเดือนกุมภาพันธ์ 2538" สรุปได้ 2 ตอน คือ

ตอนที่ 1 วิเคราะห์เนื้อหาในหนังสือพิมพ์รายวัน เกี่ยวกับการให้ความรู้ด้านสิ่งแวดล้อมศึกษา

1. ปริมาณการเสนอเนื้อหาสิ่งแวดล้อมศึกษาของหนังสือพิมพ์รายวันทั้ง 4 ประเภท จำนวน 8 ชื่อฉบับ ผลที่ได้จากการวิจัยสรุปได้ว่า ในช่วงระหว่างเดือนมีนาคม 2537 ถึงเดือนกุมภาพันธ์ 2538 หนังสือพิมพ์รายวันทั้ง 8 ชื่อฉบับ จำนวน 768 ฉบับ มีปริมาณการเสนอเนื้อหาเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมศึกษา รวมทั้งสิ้น 6,256 ครั้ง โดยที่นำเสนอเนื้อหาประเภทของปัญหาสิ่งแวดล้อมมากที่สุดเป็นอันดับที่ 1 จำนวน 1,570 ครั้ง รองลงมาคือ เนื้อหามาตรการในการป้องกันและแก้ไขสิ่งแวดล้อม จำนวน 1,433 ครั้ง นำเสนอเนื้อหาปัจจัยที่เป็นตัวทำลายสิ่งแวดล้อมจำนวน 1,376 ครั้ง นำเสนอเนื้อหาผลกระทบของปัญหาสิ่งแวดล้อมในด้านต่าง ๆ จำนวน 1,117 ครั้ง นำเสนอเนื้อหาความหมายและวิธีการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม จำนวน 401 ครั้ง นำเสนอเนื้อหาประโยชน์ของสิ่งแวดล้อม จำนวน 235 ครั้ง นำเสนอเนื้อหาความหมายและองค์ประกอบของสิ่งแวดล้อม 59 ครั้ง นำเสนอเนื้อหาความหมายและองค์ประกอบของระบบนิเวศ 29 ครั้ง นำเสนอเนื้อหาหน้าที่ขององค์ประกอบต่างๆในระบบนิเวศ จำนวน 14 ครั้ง นำเสนอเนื้อหาการเปลี่ยนแปลงสภาพแวดล้อม

ที่มีผลต่อองค์ประกอบทางระบบนิเวศ จำนวน 12 ครั้ง และนำเสนอเนื้อหากระบวนการพื้นฐานของระบบนิเวศน้อยที่สุด จำนวน 10 ครั้ง ตามลำดับ และหนังสือพิมพ์รายวันทั้ง 8 ชื่อฉบับมีปริมาณการเสนอเนื้อหาเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมศึกษาแตกต่างกัน ดังนี้

หนังสือพิมพ์มติชน นำเสนอเนื้อหาสิ่งแวดล้อมศึกษามากเป็นอันดับที่ 1 จำนวน 1,584 ครั้ง คิดเป็นความถี่เฉลี่ยร้อยละ 25.32 หนังสือพิมพ์สยามรัฐ นำเสนอเนื้อหาสิ่งแวดล้อมศึกษา รองลงมา จำนวน 756 ครั้ง คิดเป็นความถี่เฉลี่ยร้อยละ 12.08 หนังสือพิมพ์ผู้จัดการรายวันนำเสนอเนื้อหาสิ่งแวดล้อมศึกษา จำนวน 749 ครั้ง คิดเป็นความถี่เฉลี่ยร้อยละ 11.97 หนังสือพิมพ์บ้านเมืองนำเสนอเนื้อหาสิ่งแวดล้อมศึกษา จำนวน 710 ครั้ง คิดเป็นความถี่เฉลี่ยร้อยละ 11.35 หนังสือพิมพ์กรุงเทพธุรกิจ นำเสนอเนื้อหาสิ่งแวดล้อมศึกษา จำนวน 664 ครั้ง คิดเป็นความถี่เฉลี่ยร้อยละ 10.61 หนังสือพิมพ์เดลินิวส์นำเสนอเนื้อหาสิ่งแวดล้อมศึกษา จำนวน 638 ครั้ง คิดเป็นความถี่เฉลี่ยร้อยละ 10.20 หนังสือพิมพ์แนวหน้า นำเสนอเนื้อหาสิ่งแวดล้อมศึกษา จำนวน 595 ครั้ง คิดเป็นความถี่เฉลี่ยร้อยละ 9.51 ครั้ง และหนังสือพิมพ์ไทยรัฐ นำเสนอเนื้อหาสิ่งแวดล้อมศึกษาน้อยที่สุด จำนวน 560 ครั้ง คิดเป็นความถี่เฉลี่ยร้อยละ 8.95

2. เนื้อหาสิ่งแวดล้อมศึกษา ที่ปรากฏในหนังสือพิมพ์รายวันทั้ง 8 ชื่อฉบับในช่วงเดือนมีนาคม 2537 ถึงเดือนกุมภาพันธ์ 2538 โดยคิดเฉลี่ยเปรียบเทียบกับเนื้อหาสิ่งแวดล้อมศึกษาทั้งหมดที่หนังสือพิมพ์รายวันทั้ง 8 ชื่อฉบับ นำเสนอ มีดังนี้ หนังสือพิมพ์ไทยรัฐ นำเสนอในหัวข้อประเภทของปัญหาสิ่งแวดล้อมมากที่สุด จำนวน 137 ครั้ง คิดเป็นค่าเฉลี่ย 2.19 แต่ไม่ได้นำเสนอในเรื่องความหมายและองค์ประกอบของสิ่งแวดล้อม ความหมายและองค์ประกอบของระบบนิเวศและหน้าที่ขององค์ประกอบต่าง ๆ ของระบบนิเวศ หนังสือพิมพ์เดลินิวส์ นำเสนอเนื้อหาในหัวข้อประเภทของปัญหาสิ่งแวดล้อมมากที่สุด จำนวน 136 ครั้ง คิดเป็นค่าเฉลี่ย 2.17 แต่ไม่ได้นำเสนอในเรื่องหน้าที่และองค์ประกอบต่าง ๆ ของระบบนิเวศและการเปลี่ยนแปลงสภาพแวดล้อมที่มีผลต่อองค์ประกอบของระบบนิเวศ หนังสือพิมพ์สยามรัฐ นำเสนอเนื้อหาในหัวข้อประเภทของปัญหาสิ่งแวดล้อมและมาตรการในการป้องกันและแก้ไขสิ่งแวดล้อม มากที่สุดเท่ากัน จำนวน 194 ครั้ง คิดเป็นค่าเฉลี่ย 3.10 แต่ไม่ได้นำเสนอในเรื่องความหมายและองค์ประกอบของระบบนิเวศ หนังสือพิมพ์มติชนนำเสนอเนื้อหาในหัวข้อประเภทของปัญหาสิ่งแวดล้อมมากที่สุด จำนวน 379 ครั้ง คิดเป็นค่าเฉลี่ย 6.06 โดยที่นำ

เสนอเนื้อหาในเรื่องการเปลี่ยนแปลง สภาพแวดล้อมที่มีผลต่อองค์ประกอบของระบบนิเวศ น้อยที่สุด จำนวน 2 ครั้ง คิดเป็นค่าเฉลี่ย 0.03 หนังสือพิมพ์บ้านเมือง นำเสนอเนื้อหาในหัวข้อประเภทของปัญหาสิ่งแวดล้อมมากที่สุด จำนวน 198 ครั้ง คิดเป็นค่าเฉลี่ย 3.16 แต่ไม่ได้นำเสนอเรื่องกระบวนการพื้นฐานของระบบนิเวศ หนังสือพิมพ์แนวหน้านำเสนอเนื้อหาในหัวข้อมาตรการในการป้องกัน และแก้ไขสิ่งแวดล้อม มากที่สุด จำนวน 159 ครั้ง คิดเป็นค่าเฉลี่ย 2.54 แต่ไม่ได้นำเสนอในเรื่อง กระบวนการพื้นฐานของระบบนิเวศและหน้าที่ขององค์ประกอบต่าง ๆ ของระบบนิเวศ หนังสือพิมพ์ผู้จัดการรายวันนำเสนอเนื้อหาในหัวข้อมาตรการในการป้องกันและแก้ไขสิ่งแวดล้อมมากที่สุด จำนวน 222 ครั้ง คิดเป็นค่าเฉลี่ย 3.55 แต่ไม่ได้นำเสนอในเรื่อง การเปลี่ยนแปลงสภาพแวดล้อมที่มีผลต่อองค์ประกอบของระบบนิเวศ หนังสือพิมพ์กรุงเทพธุรกิจนำเสนอเนื้อหาในหัวข้อประเภทของปัญหาสิ่งแวดล้อมมากที่สุด จำนวน 180 ครั้ง คิดเป็นค่าเฉลี่ย 2.88 แต่ไม่ได้นำเสนอเรื่อง กระบวนการพื้นฐานของระบบนิเวศ

สรุปได้ว่า จากเกณฑ์การวิเคราะห์เนื้อหาสิ่งแวดล้อมศึกษาขององค์การการศึกษาวิทยาศาสตร์และวัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติ (UNESCO) ได้กำหนดเนื้อหาสิ่งแวดล้อมศึกษาไว้ 3 ประเด็นหลัก ซึ่งมีรายละเอียดอยู่ 11 ประการ มีหนังสือพิมพ์มติชนเพียงฉบับเดียวเท่านั้น ที่นำเสนอเนื้อหาสิ่งแวดล้อมครบทุกประการ ในช่วงเดือนมีนาคม 2537 ถึง กุมภาพันธ์ 2538

3. หนังสือพิมพ์มติชนรายวัน 8 ชื่อฉบับ นำเสนอเนื้อหาในหัวข้อ 2.2 คือ ประเภทของปัญหาสิ่งแวดล้อมมากที่สุด จำนวน 1,570 ครั้ง โดยที่หนังสือพิมพ์รายวันแต่ละชื่อฉบับ มีปริมาณการนำเสนอประเภทของปัญหาสิ่งแวดล้อมที่ต่างกัันดังนี้ หนังสือพิมพ์มติชนนำเสนอประเภทของปัญหาสิ่งแวดล้อม มากเป็นอันดับที่ 1 จำนวน 379 ครั้ง โดยนำเสนอปัญหาเกี่ยวกับน้ำ มากที่สุด จำนวน 63 ครั้ง และนำเสนอปัญหาด้านการทำลายทัศนียภาพน้อยที่สุด จำนวน 2 ครั้ง หนังสือพิมพ์บ้านเมืองนำเสนอประเภทของปัญหาสิ่งแวดล้อม รองลงมา จำนวน 198 ครั้ง โดยนำเสนอปัญหาเกี่ยวกับน้ำมากที่สุด จำนวน 33 ครั้ง และนำเสนอปัญหาภูเขาไฟระเบิดน้อยที่สุดจำนวน 2 ครั้ง หนังสือพิมพ์สยามรัฐ นำเสนอ ประเภทของปัญหาสิ่งแวดล้อม จำนวน 194 ครั้ง โดยนำเสนอปัญหาเกี่ยวกับน้ำมากที่สุด จำนวน 36 ครั้ง แต่ไม่มีการนำเสนอปัญหาภูเขาไฟระเบิด หนังสือพิมพ์ผู้จัดการรายวัน นำเสนอประเภทของปัญหาสิ่งแวดล้อมจำนวน 193 ครั้ง โดยนำเสนอปัญหาเกี่ยวกับน้ำมากที่สุด จำนวน 31 ครั้ง แต่ไม่มีการนำเสนอปัญหา

มลภาวะทางแสง ปัญหาด้านการทำลายทัศนียภาพ และปัญหาภูเขาไฟระเบิด หนังสือพิมพ์ กรุงเทพมหานคร นำเสนอปัญหาเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม จำนวน 180 ครั้ง โดยนำเสนอปัญหาเกี่ยวกับน้ำมากที่สุด จำนวน 39 ครั้ง และนำเสนอปัญหามลภาวะทางแสง ปัญหาด้านการทำลายทัศนียภาพ และปัญหาภูเขาไฟระเบิด จำนวน 1 ครั้งเท่านั้น หนังสือพิมพ์แนวหน้า นำเสนอประเภทปัญหาสิ่งแวดล้อม จำนวน 153 ครั้ง โดยนำเสนอปัญหาเกี่ยวกับน้ำมากที่สุด จำนวน 29 ครั้ง แต่ไม่มีการนำเสนอปัญหาภูเขาไฟระเบิด หนังสือพิมพ์ไทยรัฐ นำเสนอประเภทของปัญหาสิ่งแวดล้อม จำนวน 137 ครั้ง โดยที่นำเสนอปัญหาเกี่ยวกับน้ำมากที่สุด จำนวน 24 ครั้ง แต่ไม่มีการนำเสนอปัญหามลภาวะทางแสงและปัญหาด้านการทำลายทัศนียภาพ หนังสือพิมพ์เดลินิวส์นำเสนอประเภทของปัญหาสิ่งแวดล้อมน้อยที่สุด จำนวน 136 ครั้ง โดยที่นำเสนอปัญหาเกี่ยวกับน้ำมากที่สุด จำนวน 25 ครั้ง แต่ไม่มีการนำเสนอปัญหาด้านการทำลายทัศนียภาพและปัญหาภูเขาไฟระเบิด ส่วนประเภทของปัญหาสิ่งแวดล้อมถูกนำเสนอในหนังสือพิมพ์รายวันมากที่สุด เป็นอันดับที่ 1 คือ ปัญหาเกี่ยวกับน้ำ จำนวน 280 ครั้ง รองลงมาคือ ปัญหาขยะและสิ่งปฏิกูล จำนวน 194 ครั้ง ปัญหาเกี่ยวกับอากาศ จำนวน 186 ครั้ง ปัญหาสารพิษ จำนวน 172 ครั้ง ปัญหาที่ดิน จำนวน 165 ครั้ง ปัญหาป่าไม้จำนวน 157 ครั้ง ปัญหาไฟป่า จำนวน 116 ครั้ง ปัญหาเกี่ยวกับสัตว์ป่า และสัตว์น้ำ จำนวน 113 ครั้ง ปัญหาแผ่นดินไหว จำนวน 85 ครั้ง ปัญหามลภาวะด้านเสียง จำนวน 43 ครั้ง ปัญหาเกี่ยวกับวิชาชีพ 33 ครั้ง ปัญหาด้านมลภาวะทางแสง จำนวน 10 ครั้ง และปัญหาภูเขาไฟระเบิด และปัญหาด้านการทำลายทัศนียภาพ จำนวน 8 ครั้งเท่านั้น

4. หนังสือพิมพ์รายวันทั้ง 8 ชื่อฉบับ เสนอเนื้อหาสิ่งแวดล้อมศึกษาในช่วงระหว่างเดือน มีนาคม 2537 ถึง เดือนกุมภาพันธ์ 2538 จำแนกตามประเภทของคอลัมน์ ดังนี้ หนังสือพิมพ์รายวันทั้ง 8 ชื่อฉบับ นำเสนอเนื้อหาสิ่งแวดล้อมศึกษาในคอลัมน์ข่าวในประเทศมากที่สุด จำนวน 2,838 ครั้ง รองลงมาคือนำเสนอเนื้อหาสิ่งแวดล้อมศึกษาในคอลัมน์บทความและสารคดี จำนวน 2,711 ครั้ง และนำเสนอเนื้อหาสิ่งแวดล้อมในคอลัมน์บทบรรณาธิการน้อยที่สุด จำนวน 17 ครั้ง โดยที่หนังสือพิมพ์รายวันทั้ง 8 ชื่อฉบับ มีปริมาณการเสนอเนื้อหาเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมศึกษา แตกต่างกันไปจำแนกตามประเภทของคอลัมน์ ดังนี้

หนังสือพิมพ์ไทยรัฐ นำเสนอเนื้อหาสิ่งแวดล้อมศึกษาในคอลัมน์ บทความ และสารคดีมากที่สุด จำนวน 204 ครั้ง และนำเสนอเนื้อหาสิ่งแวดล้อมศึกษา ในคอลัมน์ เรื่องเด็กและเยาวชนน้อยที่สุด จำนวน 3 ครั้ง หนังสือพิมพ์เดลินิวส์ นำเสนอเนื้อหาสิ่งแวดล้อม

ศึกษาในคอลัมน์ บทความและสารคดีมากที่สุด จำนวน 311 ครั้งและนำเสนอเนื้อหาสิ่งแวดล้อมศึกษาในคอลัมน์ บทความวิชาการน้อยที่สุด จำนวน 9 ครั้ง หนังสือพิมพ์สยามรัฐ นำเสนอเนื้อหาสิ่งแวดล้อมศึกษาในคอลัมน์ข่าวในประเทศมากที่สุด จำนวน 573 ครั้ง แต่ไม่มีการนำเสนอเนื้อหาสิ่งแวดล้อมศึกษาในคอลัมน์บทความวิชาการ หนังสือพิมพ์มติชน นำเสนอเนื้อหาสิ่งแวดล้อมศึกษา ในคอลัมน์ข่าวในประเทศมากที่สุด จำนวน 877 ครั้ง แต่ไม่มีการนำเสนอเนื้อหาสิ่งแวดล้อมศึกษาในคอลัมน์บทความวิชาการ เรื่องเด็กและเยาวชนและการ์ตูน หนังสือพิมพ์บ้านเมือง นำเสนอเนื้อหาสิ่งแวดล้อมศึกษาในคอลัมน์บทความและสารคดีมากที่สุดจำนวน 352 ครั้ง แต่ไม่มีการนำเสนอเนื้อหาสิ่งแวดล้อมศึกษา ในคอลัมน์บทความวิชาการ เรื่องเด็กและเยาวชนและการ์ตูน หนังสือพิมพ์แนวหน้านำเสนอเนื้อหาสิ่งแวดล้อมศึกษาในคอลัมน์ข่าวในประเทศมากที่สุด จำนวน 466 ครั้ง แต่ไม่มีการนำเสนอเนื้อหาสิ่งแวดล้อมในคอลัมน์ข่าวสังคมและการ์ตูน หนังสือพิมพ์ผู้จัดการรายวันนำเสนอเนื้อหาสิ่งแวดล้อมศึกษาในคอลัมน์บทความและสารคดีมากที่สุด จำนวน 509 ครั้ง แต่ไม่มีการเสนอเนื้อหาสิ่งแวดล้อมศึกษาในคอลัมน์บทความวิชาการ ข่าวสังคม เรื่องเด็กและเยาวชน และการ์ตูน หนังสือพิมพ์กรุงเทพธุรกิจนำเสนอเนื้อหาสิ่งแวดล้อมศึกษาในคอลัมน์บทความและสารคดีมากที่สุด จำนวน 575 ครั้ง แต่ไม่มีการนำเสนอเนื้อหาสิ่งแวดล้อมศึกษาในคอลัมน์ บทความวิชาการ ข่าวสังคม และการ์ตูน

ตอนที่ 2 เปรียบเทียบการนำเสนอเนื้อหาสิ่งแวดล้อมศึกษาในหนังสือพิมพ์รายวัน ทั้ง 4 ประเภท

1. เมื่อเปรียบเทียบความถี่ของการเสนอเนื้อหาสิ่งแวดล้อมศึกษาในหนังสือพิมพ์รายวันทั้ง 4 ประเภท ในช่วงเดือนมีนาคม 2537 ถึงเดือนกุมภาพันธ์ 2538 จำนวน 768 ฉบับ พบว่า หนังสือพิมพ์ประเภทคุณภาพเสนอเนื้อหาสิ่งแวดล้อมศึกษามากเป็นอันดับ 1 จำนวน 2,340 ครั้ง หนังสือพิมพ์ประเภทธุรกิจเสนอเนื้อหาสิ่งแวดล้อมศึกษา รองลงมา จำนวน 1,413 ครั้ง หนังสือพิมพ์ประเภทกึ่งคุณภาพและกึ่งประชานิยมเสนอเนื้อหาสิ่งแวดล้อมศึกษา จำนวน 1,305 ครั้ง และหนังสือพิมพ์ประเภทประชานิยมเสนอเนื้อหาสิ่งแวดล้อมศึกษา จำนวน 1,198 ครั้ง ตามลำดับ

2. เมื่อเปรียบเทียบความถี่ของเนื้อหาสิ่งแวดล้อมศึกษาที่ปรากฏในหนังสือพิมพ์รายวันทั้ง 4 ประเภท ในช่วงเดือนมีนาคม 2537 ถึงเดือนกุมภาพันธ์ 2538 จำนวน 768

ฉบับ พบว่าหนังสือพิมพ์ประเภทประชานิยม นำเสนอเนื้อหาสิ่งแวดล้อมศึกษาในหัวข้อประเภทของปัญหาสิ่งแวดล้อมมากที่สุด จำนวน 273 ครั้ง แต่ไม่มีการนำเสนอเนื้อหาสิ่งแวดล้อมศึกษาในหัวข้อหน้าที่ขององค์ประกอบต่าง ๆ ของระบบนิเวศ หนังสือพิมพ์ประเภทคุณภาพนำเสนอเนื้อหาสิ่งแวดล้อมศึกษาในหัวข้อประเภทของปัญหาสิ่งแวดล้อมมากที่สุด จำนวน 573 ครั้ง และนำเสนอเนื้อหาสิ่งแวดล้อมศึกษา ในหัวข้อ การเปลี่ยนแปลงสภาพแวดล้อมที่มีผลต่อองค์ประกอบนิเวศ น้อยที่สุด จำนวน 4 ครั้ง หนังสือพิมพ์ประเภทกึ่งคุณภาพและกึ่งประชานิยม นำเสนอเนื้อหาสิ่งแวดล้อมศึกษา ในหัวข้อประเภทปัญหาสิ่งแวดล้อมมากที่สุด จำนวน 351 ครั้ง แต่ไม่มีการนำเสนอเนื้อหาสิ่งแวดล้อมศึกษา ในหัวข้อ กระบวนการพื้นฐานของระบบนิเวศ หนังสือพิมพ์ประเภทธุรกิจ นำเสนอเนื้อหาสิ่งแวดล้อมศึกษา ในหัวข้อประเภทของปัญหาสิ่งแวดล้อมมากที่สุด จำนวน 373 ครั้ง และนำเสนอเนื้อหาสิ่งแวดล้อมศึกษาในหัวข้อ กระบวนการพื้นฐานของระบบนิเวศน้อยที่สุด จำนวน 10 ครั้ง

สรุปได้ว่าหนังสือพิมพ์ทั้ง 4 ประเภท นำเสนอเนื้อหาสิ่งแวดล้อมศึกษาในหัวข้อประเภทของปัญหาสิ่งแวดล้อม มากที่สุด นอกจากนี้ยังพบว่าหนังสือพิมพ์ประเภทคุณภาพ และหนังสือพิมพ์ประเภทธุรกิจ นำเสนอเนื้อหาสิ่งแวดล้อมศึกษา ครบทุกประการในช่วงเดือน มีนาคม 2537 ถึงเดือนกุมภาพันธ์ 2538

3. เมื่อเปรียบเทียบการนำเสนอประเภทของปัญหาสิ่งแวดล้อมในหนังสือพิมพ์รายวันทั้ง 4 ประเภท ในช่วงเดือนมีนาคม 2537 ถึงเดือนกุมภาพันธ์ 2538 จำนวน 768 ฉบับ พบว่าหนังสือพิมพ์ประเภทประชานิยม นำเสนอปัญหาเกี่ยวกับน้ำมากที่สุด จำนวน 49 ครั้ง แต่ไม่มีการนำเสนอปัญหาด้านการทำลายทัศนียภาพ หนังสือพิมพ์ประเภทคุณภาพนำเสนอปัญหาเกี่ยวกับน้ำมากที่สุด จำนวน 99 ครั้ง และนำเสนอปัญหาการทำลายทัศนียภาพน้อยที่สุด จำนวน 3 ครั้ง หนังสือพิมพ์ประเภทกึ่งคุณภาพและกึ่งประชานิยม นำเสนอปัญหาเกี่ยวกับน้ำมากที่สุด จำนวน 62 ครั้ง และนำเสนอปัญหาภูเขาไฟระเบิดน้อยที่สุด จำนวน 2 ครั้ง หนังสือพิมพ์ประเภทธุรกิจ นำเสนอปัญหาเกี่ยวกับน้ำมากที่สุด จำนวน 70 ครั้ง และนำเสนอปัญหามลภาวะทางเสียง ปัญหาการทำลายทัศนียภาพและปัญหาภูเขาไฟระเบิด จำนวน 1 ครั้ง เท่ากัน

จากการนำเสนอประเภทของปัญหาสิ่งแวดล้อมในหนังสือพิมพ์รายวันทั้ง 4 ประเภท ในช่วงเดือนมีนาคม 2537 ถึงเดือนกุมภาพันธ์ 2538 สรุปได้ว่า หนังสือพิมพ์รายวัน

ทั้ง 4 ประเภท นำเสนอปัญหาเกี่ยวกับน้ำมากที่สุด

4. เมื่อเปรียบเทียบการนำเสนอเนื้อหาสิ่งแวดล้อมศึกษา จำแนกตามประเภทคอลัมน์ ระหว่างหนังสือพิมพ์รายวัน 4 ประเภท ในช่วงเดือนมีนาคม 2537 ถึงเดือนกุมภาพันธ์ 2538 พบว่า หนังสือพิมพ์รายวันทั้ง 4 ประเภท นำเสนอเนื้อหาสิ่งแวดล้อมศึกษาแตกต่างกัน โดยจำแนกตามประเภทคอลัมน์ ดังนี้ หนังสือพิมพ์ประเภทประชานิยมนำเสนอเนื้อหาสิ่งแวดล้อมศึกษามากที่สุดในคอลัมน์บทความและสารคดี จำนวน 387 ครั้ง และนำเสนอเนื้อหาสิ่งแวดล้อมศึกษาน้อยที่สุดในคอลัมน์บทบรรณาธิการ 13 ครั้ง หนังสือพิมพ์ประเภทคุณภาพนำเสนอเนื้อหาสิ่งแวดล้อมศึกษามากที่สุดในคอลัมน์ข่าวในประเทศ จำนวน 1,460 ครั้ง แต่ไม่มีการนำเสนอเนื้อหาสิ่งแวดล้อมศึกษาในคอลัมน์บทบรรณาธิการ หนังสือพิมพ์ประเภทกึ่งคุณภาพและกึ่งประชานิยม นำเสนอเนื้อหาสิ่งแวดล้อมศึกษามากที่สุดในคอลัมน์ ข่าวในประเทศ จำนวน 706 ครั้ง แต่ไม่มีการนำเสนอเนื้อหาสิ่งแวดล้อมศึกษาในคอลัมน์การ์ตูน หนังสือพิมพ์ประเภทธุรกิจนำเสนอเนื้อหาสิ่งแวดล้อมศึกษามากที่สุดในคอลัมน์บทความและสารคดี จำนวน 1,084 ครั้ง แต่ไม่มีการนำเสนอเนื้อหาสิ่งแวดล้อมศึกษาในคอลัมน์บทบรรณาธิการ ข่าวสังคมและการ์ตูน

อภิปรายผลการวิจัย

จากข้อค้นพบในการวิจัยเรื่อง "การวิเคราะห์เนื้อหาสิ่งแวดล้อมศึกษาในหนังสือพิมพ์รายวัน จากเดือนมีนาคม 2537 ถึง เดือนกุมภาพันธ์ 2538" มีประเด็นสำคัญที่ควรนำมาอภิปรายดังนี้

1. ปริมาณการนำเสนอเนื้อหาสิ่งแวดล้อมศึกษาของหนังสือพิมพ์รายวันทั้ง 8 ชื่อฉบับ จากเดือนมีนาคม 2537 ถึงเดือนกุมภาพันธ์ 2538 จำนวน 768 ฉบับ มีการนำเสนอเนื้อหาสิ่งแวดล้อมศึกษาจำนวน 6,256 ครั้ง ในปริมาณที่แตกต่างกันดังนี้ หนังสือพิมพ์มติชนนำเสนอเนื้อหาสิ่งแวดล้อมศึกษามากเป็นอันดับที่ 1 จำนวน 1,584 ครั้ง หนังสือพิมพ์สยามรัฐนำเสนอเนื้อหาสิ่งแวดล้อมศึกษารองลงมา จำนวน 756 ครั้ง หนังสือพิมพ์ผู้จัดการรายวันนำเสนอเนื้อหาสิ่งแวดล้อมศึกษาจำนวน 749 ครั้ง หนังสือพิมพ์บ้านเมืองนำเสนอเนื้อหาสิ่งแวดล้อมศึกษา จำนวน 710 ครั้ง หนังสือพิมพ์กรุงเทพธุรกิจนำเสนอเนื้อหาสิ่งแวดล้อมศึกษาจำนวน 664 ครั้ง หนังสือพิมพ์เดลินิวส์นำเสนอเนื้อหาสิ่งแวดล้อมศึกษาจำนวน 638 ครั้ง หนังสือพิมพ์แนวหน้านำเสนอเนื้อหาสิ่งแวดล้อมศึกษาจำนวน 595 ครั้ง และหนังสือพิมพ์ไทยรัฐนำเสนอ

เนื้อหาสิ่งแวดลอมศึกษา น้อยที่สุด จำนวน 560 ครั้ง จะเห็นได้ว่าหนังสือพิมพ์มติชนนำเสนอเนื้อหาสิ่งแวดลอมศึกษามากเป็นอันดับที่ 1 ทั้งนี้อาจเนื่องมาจาก หนังสือพิมพ์มติชนมีนโยบายในการนำเสนอข่าวสารสิ่งแวดลอมแก่ผู้อ่านมากกว่าที่เคยนำเสนอมาในอดีต โดยเพิ่มคอลัมน์สิ่งแวดลอมและจัดเป็นคอลัมน์ประจำที่ต้องนำเสนอข่าวสารสิ่งแวดลอมเป็นประจำ สม่่าเสมอทุกวัน ซึ่งข่าวสารสิ่งแวดลอมที่นำเสนอในคอลัมน์ประจำนี้จะมีการวางแผนไว้ล่วงหน้าในการกำหนดปริมาณและเนื้อหาสิ่งแวดลอมที่จะนำเสนอแก่ผู้อ่าน นอกจากนี้หนังสือพิมพ์มติชน ยังนำเสนอข่าวสารสิ่งแวดลอมที่เกิดขึ้นในเหตุการณ์สังคมประจำวัน ทั้งในส่วนกรุงเทพมหานครและส่วนภูมิภาคต่างจังหวัด ตลอดจนต่างประเทศ ในคอลัมน์ต่างๆนอกเหนือจากข่าวสารสิ่งแวดลอมที่นำเสนอในคอลัมน์ประจำแล้ว จึงทำให้หนังสือพิมพ์มติชน มีการนำเสนอเนื้อหาสิ่งแวดลอมศึกษามากกว่าหนังสือพิมพ์รายวันชื่อฉบับอื่นๆ (พิเชียร คุระทอง, สัมภาษณ์, 2 สิงหาคม 2538) จากเหตุผลดังกล่าวจึงส่งผลให้หนังสือพิมพ์รายวันประเภทคุณภาพ โดยเฉพาะหนังสือพิมพ์มติชน มีการนำเสนอเนื้อหาสิ่งแวดลอมศึกษามากกว่าหนังสือพิมพ์รายวันประเภทอื่น นอกจากนี้จากการวิจัยพบว่า หนังสือพิมพ์ไทยรัฐมีการนำเสนอเนื้อหาสิ่งแวดลอมศึกษาน้อยกว่าหนังสือพิมพ์ชื่อฉบับอื่น ๆ สมิต มานัสฤดี (สัมภาษณ์, 4 สิงหาคม 2538) ได้กล่าวเหตุผลสนับสนุนว่าทั้งนี้อาจเป็นเพราะนโยบายของหนังสือพิมพ์ไทยรัฐที่มุ่งนำเสนอปัญหาอื่น ๆ ที่เกิดขึ้นในสังคมไทยอย่างปัจจุบันทันด่วน และส่งผลกระทบต่อวิถีการดำเนินชีวิต ความเป็นอยู่ของประชาชนมากกว่าข่าวสารสิ่งแวดลอม ทำให้หนังสือพิมพ์ไทยรัฐไม่สามารถนำเสนอข่าวสารสิ่งแวดลอมได้เป็นประจำทุกวัน และเนื่องจากความจำกัดของเนื้อที่ในการนำเสนอข่าวของหนังสือพิมพ์ จึงไม่สามารถจัดเพิ่มคอลัมน์ประจำสำหรับนำเสนอข่าวสารสิ่งแวดลอมได้ จากเหตุผลดังกล่าวอาจทำให้หนังสือพิมพ์ไทยรัฐนำเสนอเนื้อหาสิ่งแวดลอมศึกษาน้อยกว่าหนังสือพิมพ์ชื่อฉบับอื่น ๆ และส่งผลให้หนังสือพิมพ์ประเภทประชานิยม โดยเฉพาะหนังสือพิมพ์ไทยรัฐ นำเสนอเนื้อหาสิ่งแวดลอมศึกษา น้อยกว่าหนังสือพิมพ์ประเภทอื่นๆด้วย

นอกจากผู้วิจัยอภิปรายถึงเหตุผลหรือปัจจัยที่สนับสนุนให้หนังสือพิมพ์มติชนนำเสนอเนื้อหาสิ่งแวดลอมศึกษามากที่สุด และหนังสือพิมพ์ไทยรัฐนำเสนอเนื้อหาสิ่งแวดลอมศึกษาน้อยที่สุด ดังกล่าวข้างต้นแล้ว ในการดำเนินการวิจัยยังพบปัจจัยอื่นๆที่ส่งผลกระทบต่อปริมาณการนำเสนอเนื้อหาสิ่งแวดลอมศึกษา ในหนังสือพิมพ์รายวันทั้ง 8 ชื่อฉบับ ซึ่งผู้วิจัยได้อภิปรายในแง่พื้นฐานการศึกษา ดังนี้

พื้นฐานทางสังคม ได้แก่ เหตุการณ์หรือเรื่องราวที่เกิดขึ้นในสังคม โดยเฉพาะเหตุการณ์ที่เกี่ยวข้องกับข่าวสารสิ่งแวดล้อมที่ส่งผลกระทบต่อความเป็นอยู่ของประชาชน หรือสร้างความเสียหายต่อชีวิตและทรัพย์สินของประชาชนจำนวนมาก มีส่วนต่อปริมาณการนำเสนอเนื้อหาสิ่งแวดล้อมศึกษาของหนังสือพิมพ์กล่าวคือ หนังสือพิมพ์เกือบทุกชื่อฉบับต่างมุ่งนำเสนอข่าวสิ่งแวดล้อมดังกล่าวให้ประชาชนได้รับทราบเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในสังคม เช่น ข่าวโรงงานผลิตกระแสไฟฟ้าแม่เมาะ จังหวัดลำปาง ปล่องก๊าซซัลเฟอร์ไดออกไซด์ เมื่อเดือนสิงหาคม ปีพุทธศักราช 2537 ทำให้ประชาชนที่อาศัยในบริเวณใกล้เคียง เกิดอาการเจ็บป่วยและบางคนเสียชีวิต ตลอดจนสัตว์เลี้ยงและพืชผลทางการเกษตรเสียหายล้มตายเป็นอันมาก จากกระแสข่าวเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในสังคมดังกล่าว ทำให้หนังสือพิมพ์ส่วนใหญ่เกือบทุกชื่อฉบับนำเสนอเหตุการณ์กรณีโรงไฟฟ้าแม่เมาะโดยละเอียดและติดต่อกันเป็นเวลาหลายวัน จะเห็นได้ว่าหนังสือพิมพ์ต่างให้ความสำคัญในการนำเสนอข่าวสารในสังคม โดยเฉพาะเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นสร้างความรุนแรงและเสียหายต่อชีวิตทรัพย์สินของประชาชนจำนวนมาก ซึ่งสอดคล้องกับที่ ชวรัตน์ เชิดชัย (2520) กล่าวว่าหนังสือพิมพ์จะให้เนื้อที่สำหรับเสนอข่าวเกี่ยวกับเรื่องภัยพิบัติ (Disaster) และลักษณะที่เกี่ยวข้องกับมนุษย์ (Human Interest) มาก เพื่อเรียกร้องความตื่นตัว สร้างความสนใจ และเร้าอารมณ์ผู้อ่านได้มาก โดยเฉพาะข่าวสังคมและสิ่งแวดล้อมที่ก่อให้เกิดโศกนาฏกรรมอย่างรุนแรง

พื้นฐานทางเศรษฐกิจ ก็เป็นปัจจัยหนึ่งที่มีผลต่อปริมาณการนำเสนอเนื้อหาสิ่งแวดล้อมศึกษาของหนังสือพิมพ์รายวันด้วย กล่าวคือ หนังสือพิมพ์บางชื่อฉบับ บางประเภท เน้นจุดขาย มุ่งหวังผลทางเศรษฐกิจ โดยนำเสนอข่าวหรือเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นจริงในสังคม สาระเนื้อหาของข่าวที่นำเสนอ อาจเป็นข่าวอาชญากรรมหรือข่าวอื่น ๆ ที่มีใช้ข่าวสิ่งแวดล้อมเพราะข่าวเหล่านี้สร้างความตื่นตระหนกแก่ผู้อื่นและผู้อ่านให้ความสนใจ ซึ่งส่งผลกระทบต่อปริมาณการนำเสนอข่าวสารสิ่งแวดล้อม ทำให้ปริมาณการนำเสนอข่าวสารสิ่งแวดล้อมในหนังสือพิมพ์รายวันลดน้อยลงไป และเนื้อหาสิ่งแวดล้อมศึกษาบางประเด็นมิได้ถูกหยิบยกขึ้นมาเสนอแก่ผู้อ่านมานพ แยมอุทัย (สัมภาษณ์, 24 กรกฎาคม 2538) กล่าวว่า สาเหตุที่ทำให้หนังสือพิมพ์ส่วนใหญ่นำเสนอข่าวและเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นจริงในสังคมที่ผู้อ่านให้ความสนใจ เพราะทุกสำนักพิมพ์ต้องคำนึงถึงจุดขายเป็นหลัก ผู้อ่านส่วนมากที่อ่านหนังสือพิมพ์ เข้าใจว่าหนังสือพิมพ์นำเสนอข่าวปัจจุบันทันด่วนในสังคม ถ้าหนังสือพิมพ์นำเสนอข่าวสารความรู้ที่เกี่ยวข้องกับสิ่งแวดลอมบางเรื่อง เช่น

ความหมายและองค์ประกอบของระบบนิเวศจะไม่เป็นที่สนใจของผู้อ่านเท่าที่ควรและอาจส่งผลกระทบต่อยอดจำหน่ายของหนังสือพิมพ์ได้

พื้นฐานทางการเมือง มีส่วนเกี่ยวข้องต่อปริมาณการนำเสนอเนื้อหาสิ่งแวดลอมศึกษาในหนังสือพิมพ์รายวัน ดังที่ เกษม อชฌาศัย (สัมภาษณ์, 27 กรกฎาคม 2538) กล่าวว่า นโยบายทางการเมือง ตลอดจนแผนงานและการปฏิบัติงานเกี่ยวกับสิ่งแวดลอมของรัฐบาลแต่ละยุคสมัยไม่ว่าจะมุ่งเน้นไปในทิศทางใดก็ตาม หนังสือพิมพ์ส่วนใหญ่ต่างก็มีหน้าที่สนองรับกับนโยบายดังกล่าวด้วยการนำเสนอเนื้อหาและการดำเนินงานที่เกี่ยวข้องกับสิ่งแวดลอมของรัฐบาลให้ประชาชนได้รับทราบทั้งในส่วนที่ดีและส่วนที่ผิดพลาด เพราะฉะนั้นด้านนโยบายของรัฐบาลมุ่งเน้นด้านสิ่งแวดลอม ก็จะมีผลต่อปริมาณการนำเสนอเนื้อหาสิ่งแวดลอมของหนังสือพิมพ์รายวันด้วย เช่น นโยบายด้านเศรษฐกิจที่ส่งผลกระทบต่อทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดลอมในสมัยนายชวน หลีกภัย ดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรี คือเร่งรัดการปฏิรูปที่ดินและการออกเอกสารสิทธิเพื่อกระจายสิทธิการถือครองที่ดินทำกินอยู่ในที่ดินของรัฐประเภทต่าง ๆ โดยจะปรับกลไกการบริหารและการจัดการของรัฐ ตลอดจนจัดสรรงบประมาณให้สามารถครอบคลุมพื้นที่ที่ได้โดยเฉลี่ยปีละประมาณ 4 ล้านไร่ ซึ่งจากการดำเนินงานตามนโยบายดังกล่าว จนเกิดเป็นข่าวครึกโครมเกี่ยวกับการออกเอกสารสิทธิในที่ดินทำกินให้กับกลุ่มคนที่มีฐานะร่ำรวย และการออกเอกสารสิทธิทับที่ดินป่าสงวน อันเป็นการบุกรุกทำลายทรัพยากรป่าไม้และสัตว์ป่า ทำให้หนังสือพิมพ์ทุกชื่อฉบับนำเสนอข่าวสารเหตุการณ์ ส.ป.ก.4-01 ที่เกิดขึ้นแก่ประชาชน ให้รับทราบในช่วงเวลาที่ติดต่อกันเป็นเวลานาน มีผลให้ปริมาณการนำเสนอเนื้อหาสิ่งแวดลอมศึกษามีปริมาณมากตามไปด้วย จากตัวอย่างข้างต้นจะเห็นได้ว่านโยบายทางการเมืองส่งผลกระทบต่อปริมาณการนำเสนอเนื้อหาสิ่งแวดลอมศึกษาในหนังสือพิมพ์รายวัน

นอกจากนี้ปริมาณการนำเสนอเนื้อหาสิ่งแวดลอมศึกษาของหนังสือพิมพ์รายวันแต่ละชื่อฉบับขึ้นอยู่กับนโยบายในการนำเสนอเนื้อหาสิ่งแวดลอมศึกษาของแต่ละสำนักพิมพ์ (วิลาสินี พิพิธกุล, 2530: 7) ถ้าสำนักพิมพ์ใดเล็งเห็นความจำเป็นและความสำคัญของสิ่งแวดลอมมากก็จะจัดเป็นคอลัมน์ประจำสำหรับนำเสนอข่าวสารเกี่ยวกับสิ่งแวดลอม นอกเหนือจากนำเสนอข่าวสารสิ่งแวดลอมจากเหตุการณ์ประจำวันในสังคม สอดคล้องกับนโยบายการนำเสนอข่าวสารสิ่งแวดลอมของหนังสือพิมพ์ประเภทคุณภาพก็มุ่งเน้นการนำเสนอข่าวสารสิ่งแวดลอมแก่ประชาชนเป็นอย่างมาก จึงได้จัดคอลัมน์ประจำสำหรับนำเสนอข่าวสารสิ่งแวดลอมทั่วไปซึ่งมี

การวางแผนในการกำหนดเนื้อหาสิ่งแวดล้อมไว้ล่วงหน้า และคอลัมน์อื่น ๆ สำหรับนำเสนอข่าวสารสิ่งแวดล้อมที่เป็นเหตุการณ์ประจำวันในสังคม ซึ่งเกิดขึ้นอย่างปัจจุบันทันด่วน (พิเชียร คุระทอง, สัมภาษณ์, 2 สิงหาคม 2538) จากนโยบายดังกล่าวส่งผลให้ปริมาณการนำเสนอเนื้อหาสิ่งแวดล้อมศึกษาของหนังสือพิมพ์ประเภทคุณภาพมีปริมาณมาก ส่วนหนังสือพิมพ์ประเภทประชานิยมนั้นมีนโยบายที่มุ่งนำเสนอปัญหาที่เกิดขึ้นในสังคม และส่งผลกระทบต่อหรือสร้างความเสียหายแก่ชีวิตและทรัพย์สินของคนในสังคม ซึ่งในบางครั้งไม่ใช่ปัญหาที่เกิดจากสิ่งแวดล้อม (สมิต มานัสฤดี, สัมภาษณ์, 4 สิงหาคม 2538) จึงทำให้ปริมาณการนำเสนอเนื้อหาสิ่งแวดล้อมศึกษาของหนังสือพิมพ์ประเภทประชานิยมน้อยกว่าหนังสือพิมพ์ประเภทอื่น ๆ จากตัวอย่างข้างต้น จะเห็นได้ว่านโยบายของแต่ละสำนักพิมพ์มีผลต่อปริมาณการนำเสนอเนื้อหาสิ่งแวดล้อมศึกษา

2. เนื้อหาสิ่งแวดล้อมศึกษาที่หนังสือพิมพ์รายวันแต่ละฉบับเสนอมากในช่วงเดือนมีนาคม 2537 ถึงเดือนกุมภาพันธ์ 2538

จากการศึกษาวิจัยพบว่า เนื้อหาสิ่งแวดล้อมศึกษาที่หนังสือพิมพ์รายวันทั้ง 8 ฉบับนำเสนอในช่วงเดือนมีนาคม 2537 ถึงเดือนกุมภาพันธ์ 2538 เน้นการนำเสนอเนื้อหาสิ่งแวดล้อมศึกษาใน 2 ประเด็นมากที่สุด กล่าวคือประเภทของปัญหาสิ่งแวดล้อมและมาตรการในการป้องกันและแก้ไขสิ่งแวดล้อม โดยหนังสือพิมพ์ที่เน้นการนำเสนอ ประเภทของปัญหาสิ่งแวดล้อมมากที่สุด ได้แก่ หนังสือพิมพ์มติชนนำเสนอประเภทของปัญหาสิ่งแวดล้อม จำนวน 379 ครั้ง หนังสือพิมพ์บ้านเมืองนำเสนอประเภทของปัญหาสิ่งแวดล้อม จำนวน 198 ครั้ง หนังสือพิมพ์กรุงเทพธุรกิจนำเสนอประเภทของปัญหาสิ่งแวดล้อม จำนวน 180 ครั้ง หนังสือพิมพ์ไทยรัฐนำเสนอประเภทของปัญหาสิ่งแวดล้อม จำนวน 137 ครั้ง และหนังสือพิมพ์เดลินิวส์นำเสนอประเภทของปัญหาสิ่งแวดล้อม จำนวน 136 ครั้ง และหนังสือพิมพ์ที่เน้นการเสนอมาตรการในการป้องกันและแก้ไขสิ่งแวดล้อมมากที่สุด ได้แก่หนังสือพิมพ์ผู้จัดการรายวันนำเสนอมาตรการในการป้องกันและแก้ไขสิ่งแวดล้อม จำนวน 222 ครั้ง หนังสือพิมพ์แนวหน้านำเสนอมาตรการในการป้องกันและแก้ไขสิ่งแวดล้อม จำนวน 159 ครั้ง ส่วนหนังสือพิมพ์สยามรัฐเน้นการนำเสนอประเภทของปัญหาสิ่งแวดล้อมและมาตรการในการป้องกันและแก้ไขสิ่งแวดล้อมมากที่สุด จำนวน 194 ครั้ง

จากข้อมูลข้างต้น พบว่าหนังสือพิมพ์ส่วนใหญ่นำเสนอเนื้อหาสิ่งแวดล้อมศึกษาในเรื่องที่เกี่ยวกับประเภทของปัญหาสิ่งแวดล้อมและมาตรการในการป้องกันและแก้ไขสิ่งแวดล้อม

มากที่สุด ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากสาเหตุหลายประการ ดังที่ เกษม อชฌาศัย (สัมภาษณ์, 27 กรกฎาคม 2538) ได้แสดงทรรศนะในประเด็นดังกล่าวว่า สาเหตุที่หนังสือพิมพ์ส่วนใหญ่นำเสนอเนื้อหาสิ่งแวดล้อมศึกษา ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับประเภทของปัญหาสิ่งแวดล้อมและมาตรการในการป้องกัน แก้นไขสิ่งแวดล้อมมากกว่าเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับความหมายและองค์ประกอบของระบบนิเวศ ตลอดจนกระบวนการพื้นฐานของระบบนิเวศ หรือเนื้อหาสิ่งแวดล้อมศึกษาอื่น ๆ นั้น เพราะตามบทบาทและลักษณะของหนังสือพิมพ์โดยทั่วไป เป็นสื่อสิ่งพิมพ์ที่นำเสนอเหตุการณ์จริง ปัจจุบันทันด่วนที่เกิดขึ้นในสังคม เห็นผลกระทบได้ชัดเจนในเชิงรูปธรรม ซึ่งเรื่องของประเภทของปัญหาสิ่งแวดล้อม เป็นเรื่องที่เกิดขึ้นในสังคมปัจจุบัน และแสดงผลกระทบต่อประชาชนให้เห็นอย่างชัดเจนในเชิงรูปธรรม มากกว่าความรู้ที่เกี่ยวกับระบบนิเวศ นอกจากนี้สาเหตุที่หนังสือพิมพ์นำเสนอในเรื่องมาตรการในการป้องกันและแก้ไขสิ่งแวดล้อม เพราะเมื่อหนังสือพิมพ์นำเสนอประเภทของปัญหาสิ่งแวดล้อมที่เกิดขึ้นในสังคมให้ประชาชนทราบ ก็ต้องสอดแทรกมาตรการในการป้องกันแก้ไขปัญหาลงสิ่งแวดล้อมดังกล่าวให้ประชาชนได้รับความรู้และสามารถปฏิบัติตนในการวางแผนป้องกันปัญหาสิ่งแวดล้อมที่อาจเกิดขึ้นกับตนเอง และถ้าปัญหาลงสิ่งแวดล้อมดังกล่าวตามที่หนังสือพิมพ์นำเสนอเกิดขึ้นกับตนเองอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ก็สามารถที่จะแก้ไขได้อย่างถูกต้องและทันท่วงที จากความคิดเห็นดังกล่าวสอดคล้องกับความคิดเห็นของ สมิต มานัสฤดี (สัมภาษณ์, 4 สิงหาคม 2538) ว่าสาเหตุที่หนังสือพิมพ์ส่วนใหญ่เสนอในเรื่องประเภทของปัญหาสิ่งแวดล้อมและมาตรการในการป้องกันและแก้ไขสิ่งแวดล้อมมากที่สุด เพราะเป็นไปตามลักษณะของหนังสือพิมพ์ที่ต้องนำเสนอเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นจริงในสังคม ซึ่งผลกระทบต่อชีวิตความเป็นอยู่ ตลอดจนทรัพย์สินของประชาชน โดยเฉพาะในเรื่องของประเภทของปัญหาสิ่งแวดล้อมที่ส่งผลกระทบโดยตรงต่อวิถีชีวิตของประชาชนและหนังสือพิมพ์จะสอดแทรกมาตรการในการป้องกัน และแก้ไขให้ประชาชนทราบ เพื่อเตรียมรับกับสถานการณ์ที่เกิดขึ้นได้อย่างถูกต้อง นอกจากนี้ สมิต มานัสฤดี ยังให้ความเห็นต่อไปอีกว่า สาเหตุที่หนังสือพิมพ์ส่วนใหญ่เสนอในเรื่องประเภทของปัญหาสิ่งแวดล้อม และมาตรการในการป้องกันและแก้ไขสิ่งแวดล้อม มิใช่เพราะคำนึงถึงพื้นฐานทางสังคมแต่เพียงอย่างเดียว ในเรื่องของพื้นฐานทางเศรษฐกิจ ก็เป็นปัจจัยหนึ่งที่ทำให้หนังสือพิมพ์ส่วนใหญ่ต้องนำเสนอในเรื่องประเภทของปัญหาสิ่งแวดล้อม กล่าวคือ การเน้นที่จุดขายของหนังสือพิมพ์ ถ้าหนังสือพิมพ์นำเสนอในเรื่องประเภทของปัญหาสิ่งแวดล้อม ซึ่งเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับปัญหาที่ส่งผลกระทบต่อชีวิตและทรัพย์สินของประชาชนจำนวนมาก เช่น ปัญหาโรง

ไฟฟ้าแม่เหาะปล่อยก๊าซพิษซัลเฟอร์ไดออกไซด์ที่จังหวัดลำปาง หรือปัญหาน้ำป่าถล่มอุทยานแห่งชาติวังตะไคร้ จังหวัดนครนายก เป็นต้น จากผลกระทบของทั้งสองเหตุการณ์ทำให้ชีวิตและทรัพย์สินของประชาชนเสียหายเป็นอันมาก จากข่าวสิ่งแวดล้อมดังกล่าว ทำให้ประชาชนทั่วไปตื่นตระหนก และสนใจติดตามข่าวอย่างใกล้ชิด ส่งผลให้ยอดจำหน่ายของหนังสือพิมพ์อยู่ในเกณฑ์ที่สูง แต่ถ้านักหนังสือพิมพ์นำเสนอในเรื่องที่เกี่ยวกับความรู้และองค์ประกอบของระบบนิเวศ ซึ่งเป็นเรื่องที่ประชาชนหรือผู้อ่าน ส่วนใหญ่สนใจน้อยกว่า ก็ย่อมส่งผลต่อยอดจำหน่ายของหนังสือพิมพ์ให้อยู่ในเกณฑ์ที่ต่ำเช่นกัน นอกจากนี้ยังมีปัจจัยอื่น ๆ ที่ทำให้หนังสือพิมพ์ส่วนใหญ่นำเสนอในเรื่องประเภทของปัญหาสิ่งแวดล้อมและมาตรการในการป้องกันและแก้ไขสิ่งแวดล้อมมากกว่าในเรื่องของความรู้ และองค์ประกอบของระบบนิเวศ ตลอดจนกระบวนการพื้นฐานของระบบนิเวศ ดังที่ พิเชียร คุระทอง (สัมภาษณ์, 2 สิงหาคม 2538) ได้แสดงทรรศนะว่า สาเหตุที่หนังสือพิมพ์ส่วนใหญ่นำเสนอในเรื่องประเภทของปัญหาสิ่งแวดล้อมและมาตรการในการป้องกันแก้ไขสิ่งแวดล้อม เพราะว่าเรื่องสิ่งแวดล้อมเป็นเรื่องที่ค่อนข้างใหม่สำหรับคนไทยและวงการหนังสือพิมพ์ เมื่อเปรียบเทียบกับกรณีต้นตัวในการนำเสนอข่าวสารสิ่งแวดล้อมแก่ผู้อ่านของหนังสือพิมพ์ต่างประเทศแล้วพบว่า การนำเสนอข่าวสารสิ่งแวดล้อมของไทยเริ่มนำเสนอข่าวกันอย่างจริงจัง เมื่อประมาณปี พ.ศ. 2525 ในกรณีเขื่อนน้ำโจน เพราะฉะนั้น การนำเสนอเนื้อหาสิ่งแวดล้อมของหนังสือพิมพ์ส่วนใหญ่จึงนำเสนอในเรื่องที่ใกล้ตัว จำเป็นและเร่งด่วนที่สุด โดยเฉพาะในเรื่องปัญหาสิ่งแวดล้อมที่ส่งผลกระทบต่อวิถีการดำเนินชีวิตของคนในสังคม สำหรับในส่วนของความรู้และองค์ประกอบของระบบนิเวศ ตลอดจนกระบวนการพื้นฐานของระบบนิเวศ ก็เป็นเรื่องที่จำเป็นเช่นกัน แต่ที่หนังสือพิมพ์ส่วนใหญ่มีการนำเสนอในปริมาณความถี่น้อย เพราะมีข้อจำกัดหลายประการ เช่น ผู้สื่อข่าวสิ่งแวดล้อมและสำนักพิมพ์ขาดข้อมูล ขาดความรู้ และขาดแหล่งสืบค้นในเรื่องของระบบนิเวศ จึงไม่สามารถที่จะนำเสนอเนื้อหาความรู้เกี่ยวกับระบบนิเวศแก่ผู้อ่านในปริมาณมากพอได้ นอกจากนี้ มานพ แยมอุทัย (สัมภาษณ์, 24 กรกฎาคม 2538) กล่าวว่า ถ้าต้องการให้หนังสือพิมพ์ส่วนใหญ่นำเสนอเนื้อหาสิ่งแวดล้อมศึกษาเกี่ยวกับความรู้เรื่องระบบนิเวศ ระบบการศึกษาทั้งในระบบโรงเรียนและนอกระบบโรงเรียน ตลอดจนสื่อมวลชน ต้องร่วมกันสร้างพื้นฐานการศึกษาและค่านิยมของผู้อ่านให้มองเห็นความสำคัญของสิ่งแวดล้อมในลักษณะภาพรวม ที่โยงใยเกี่ยวข้องกันทั้งระบบ มิใช่มองเฉพาะปัญหาสิ่งแวดล้อม แต่ต้องมองลึกลงไปถึงระบบนิเวศ สาเหตุการทำลายระบบนิเวศของ

มนุษย์ จนเกิดเป็นปัญหาสิ่งแวดล้อมขึ้น ผู้อ่านจะต้องเล็งเห็นความสำคัญของสิ่งแวดล้อมทั้งระบบและไม่มองว่าเรื่องของระบบนิเวศเป็นเรื่องที่ไกลตัวและอยู่ในเฉพาะตำราเรียนเท่านั้น ถ้าผู้อ่านส่วนใหญ่สามารถกระทำได้ เช่นนี้ หนังสือพิมพ์จะเป็นสื่อสิ่งพิมพ์ที่สามารถนำเสนอเนื้อหาสิ่งแวดล้อมศึกษาได้ครบทุกประการ ในปริมาณเนื้อหาที่ใกล้เคียงกันโดยไม่ส่งผลกระทบต่อยอดจำหน่ายอันเป็นพื้นฐานทางเศรษฐกิจของหนังสือพิมพ์

นอกจากนี้ ผู้วิจัยยังพบว่าทำให้เนื้อหาความรู้ด้านสิ่งแวดล้อมศึกษาในเรื่องของปัญหาสิ่งแวดล้อมและมาตรการในการป้องกัน แก๊สพิษ และอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติในหนังสือพิมพ์รายวันส่วนใหญ่เป็นการนำเสนอข้อเท็จจริงของสถานการณ์สิ่งแวดล้อมที่เกิดขึ้นในสังคม กล่าวคือ เป็นการอธิบายชี้แจงรายละเอียดของข้อมูลข่าวสารสิ่งแวดล้อมที่ทางหนังสือพิมพ์รวบรวมมาจากเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น นำเสนอต่อผู้อ่านเท่านั้น สอดคล้องกับความคิดเห็นของครุณี หิรัญรักษ์ (2529: 23) ที่ได้กล่าวไว้ว่าบทบาทและหน้าที่ที่สำคัญของหนังสือพิมพ์มีหน้าที่ในการนำเสนอข่าวสารข้อเท็จจริงของเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในสังคมให้กับสมาชิกในสังคมได้รับทราบ ซึ่งข้อมูลดังกล่าวเป็นความรู้ในระดับเบื้องต้นเป็นเพียงข้อเท็จจริง (fact) เท่านั้น โดยเฉพาะการนำเสนอข่าวสารของหนังสือพิมพ์ประเภทประชานิยม และกึ่งคุณภาพและกึ่งประชานิยม แต่สำหรับหนังสือพิมพ์ประเภทคุณภาพและประเภทธุรกิจนั้น ส่วนหนึ่งมีการให้เนื้อหาความรู้ด้านสิ่งแวดล้อมศึกษาในระดับเบื้องต้นโดยเฉพาะการนำเสนอข้อเท็จจริงของข่าวสิ่งแวดล้อมในคอลัมน์ข่าว แต่อีกส่วนหนึ่งจะมีการนำเสนอเนื้อหาความรู้ด้านสิ่งแวดล้อมศึกษาไว้ในคอลัมน์บทความ ซึ่งเป็นคอลัมน์ประจำ และเนื้อหาสิ่งแวดล้อมศึกษาในคอลัมน์นี้เป็นการนำเสนอเนื้อหาในระดับการให้ความรู้ (knowledge) ซึ่งเป็นระดับที่สูงกว่าข้อเท็จจริง เป็นการนำข้อเท็จจริงจากข่าวมาอธิบายตามหลักวิชาการอย่างสมเหตุสมผล เช่น ข่าวกรณีโรงไฟฟ้าแม่เมาะ จังหวัดลำปาง ปล่อยก๊าศพิษซัลเฟอร์ไดออกไซด์แพร่กระจายทำให้ส่งผลกระทบต่อสุขภาพอนามัยของผู้คน และสร้างความเสียหายต่อพืชผลการเกษตรและสัตว์เลี้ยงเป็นอันมาก ซึ่งในคอลัมน์บทความที่นำเสนอเนื้อหาในระดับความรู้ไม่ได้นำเสนอเฉพาะแหล่งที่มาของข่าว หรือปริมาณความเสียหายที่เกิดขึ้น ดังเช่นการนำเสนอข่าวในคอลัมน์ข่าว ซึ่งส่วนใหญ่จะนำเสนอในลักษณะข้อเท็จจริงเท่านั้น แต่ในคอลัมน์บทความนี้จะนำเสนอในลักษณะการให้ความรู้เพิ่มเติมจากข่าวที่เป็นข้อเท็จจริงมาอธิบายเพิ่มเติมถึงสาเหตุ ผลกระทบ ตลอดจนการป้องกันและแก้ไขพิษภัยของก๊าศซัลเฟอร์ไดออกไซด์ด้วย อันจะเอื้ออำนวยประโยชน์ในการสร้างความรู้ ความเข้าใจ และการปฏิบัติตนที่ถูกต้องแก่ผู้อ่าน

มากยิ่งขึ้น

3. รายละเอียดประเภทของปัญหาสิ่งแวดล้อมที่ถูกนำเสนอมากที่สุดในหนังสือพิมพ์รายวันทั้ง 8 ชื่อฉบับ จากเดือนมีนาคม 2537 ถึงเดือนกุมภาพันธ์ 2538 คือปัญหาเกี่ยวกับน้ำ จำนวน 280 ครั้ง โดยที่หนังสือพิมพ์ทุกชื่อฉบับจะนำเสนอปัญหาเกี่ยวกับน้ำมากที่สุดในปริมาณที่แตกต่างกันดังนี้ หนังสือพิมพ์มติชนนำเสนอปัญหาเกี่ยวกับน้ำ มากเป็นอันดับที่ 1 จำนวน 63 ครั้ง หนังสือพิมพ์กรุงเทพธุรกิจนำเสนอปัญหาเกี่ยวกับน้ำ รองลงมา จำนวน 39 ครั้ง หนังสือพิมพ์สยามรัฐนำเสนอปัญหาเกี่ยวกับน้ำ จำนวน 36 ครั้ง หนังสือพิมพ์บ้านเมืองนำเสนอปัญหาเกี่ยวกับน้ำ จำนวน 33 ครั้ง หนังสือพิมพ์ผู้จัดการรายวันนำเสนอปัญหาเกี่ยวกับน้ำ จำนวน 31 ครั้ง หนังสือพิมพ์แนวหน้านำเสนอปัญหาเกี่ยวกับน้ำ จำนวน 29 ครั้ง หนังสือพิมพ์เดลินิวส์นำเสนอปัญหาเกี่ยวกับน้ำ จำนวน 25 ครั้ง และหนังสือพิมพ์ไทยรัฐนำเสนอปัญหาเกี่ยวกับน้ำ จำนวน 24 ครั้ง สรุปก็คือหนังสือพิมพ์รายวัน 8 ชื่อฉบับ จำนวน 4 ประเภท ต่างนำเสนอปัญหาเกี่ยวกับน้ำมากที่สุด ทั้งนี้เพราะเหตุการณ์ที่เกี่ยวกับน้ำเกิดขึ้นเป็นประจำสม่ำเสมอทุกเดือน สร้างความเสียหายแก่ชีวิตและทรัพย์สินของประชาชน ตลอดจนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เป็นอันมาก ดังนั้นหนังสือพิมพ์ส่วนใหญ่จึงตอบสนองโดยการนำเสนอเหตุการณ์เกี่ยวกับน้ำที่เกิดขึ้นในสังคมทุกเดือนเช่นกัน เพื่อให้ประชาชนได้รับทราบเพื่อเตรียมหามาตรการในการป้องกัน และแก้ไขต่อเหตุการณ์ หรือปัญหาดังกล่าวได้อย่างทันที่ เช่น เหตุการณ์เกี่ยวกับน้ำ ในเดือนมีนาคม พ.ศ.2537 ได้แก่ ปัญหามลพิษทางน้ำ เนื่องจากเรือบรรทุกสินค้าจากประเทศปานามาพุ่งชนเรือบรรทุกน้ำมันของไทยที่จังหวัดชลบุรี เดือนเมษายน พ.ศ.2537 เกิดปัญหาวิกฤตการณ์ขาดแคลนน้ำ เดือนพฤษภาคม พ.ศ.2537 เกิดปัญหาน้ำเน่าเสียตามแหล่งน้ำต่าง ๆ และการดำเนินการหามาตรการประหยัคน้ำ เดือนมิถุนายน พ.ศ.2537 ปัญหาน้ำท่วมและกรณีการจัดสร้างเขื่อนป้องกันน้ำท่วมแนวคลองสานริมฝั่งแม่น้ำเจ้าพระยา เดือนกรกฎาคม พ.ศ.2537 ปัญหาการเกิดมลพิษของแม่น้ำเจ้าพระยา จากการตรวจสอบคุณภาพน้ำของกระทรวงสาธารณสุขตามโครงการแก้ไขปัญหาน้ำเสียเจ้าพระยาตั้งแต่ปี 2536-2538 และการจัดสร้างประตูระบายน้ำของแม่น้ำลพบุรีเพื่อแก้ปัญหาการขาดแคลนน้ำและป้องกันน้ำเสีย เดือนสิงหาคม พ.ศ.2537 ปัญหาน้ำท่วมเนื่องจากพายุเอมี และพระราชดำริของสมเด็จพระบรมราชินีนาถ เนื่องในวันที่ 12 สิงหาคม ซึ่งเป็นวันเฉลิมพระชนมพรรษาของพระองค์เกี่ยวกับมาตรการในการประหยัคน้ำและเฝ้าระวังภัยน้ำท่วมของประชาชน เดือนกันยายน พ.ศ.2537

เหตุการณ์สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี เสด็จประทับเรือพระที่นั่งทอดพระเนตรคลองแสนแสบ ปัญหาน้ำท่วมเนื่องจากพายุแฮรี่ และพายุโซนร้อนแกลลดีส และเหตุการณ์น้ำป่าถล่มอุทยานแห่งชาติวังตะไคร้ จังหวัดนครนายก เดือนตุลาคม พ.ศ.2537 เกิดปัญหาน้ำท่วมสืบเนื่องมาจากพายุโซนร้อนแกลลดีส เดือนพฤศจิกายน พ.ศ.2537 เกิดเหตุการณ์น้ำท่วมภาคใต้เนื่องมาจากฝนตกหนัก เดือนธันวาคม พ.ศ.2537 กรณีเหตุการณ์น้ำท่วมภาคใต้และปัญหาวิกฤตการณ์ขาดแคลนน้ำในภาคเหนือและภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เดือนมกราคม พ.ศ.2538 เกิดปัญหาวิกฤตการณ์ขาดแคลนน้ำ และกรณีโครงการ Green Aid's Plan ขององค์กรพัฒนาเทคโนโลยีอุตสาหกรรมและพลังงานใหม่ ประเทศญี่ปุ่น พัฒนาระบบบำบัดน้ำเสียอุตสาหกรรมในประเทศได้ให้ความช่วยเหลือเงินสนับสนุนในการพัฒนาระบบป้องกันและแก้ไขปัญหามลภาวะทางน้ำแก่ประเทศไทย เดือนกุมภาพันธ์ พ.ศ.2538 เกิดปัญหาวิกฤตการณ์ขาดแคลนน้ำ จากเหตุการณ์และปัญหาเกี่ยวกับน้ำที่เกิดขึ้นในสังคมไทยและต่างประเทศเป็นประจำทุกเดือน สร้างความเสียหายแก่ชีวิตความเป็นอยู่ ทรัพย์สินทั้งส่วนของประชาชนและโดยส่วนรวม ตลอดจนส่งผลกระทบต่อสังคม ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเป็นอย่างมาก ดังนั้นหนังสือพิมพ์จึงทำหน้าที่นำเสนอข่าวสารหรือเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในสังคมจึงนำเสนอเหตุการณ์ต่างๆ ที่เกี่ยวกับน้ำให้ประชาชนในสังคมได้รับทราบเป็นประจำสม่ำเสมออย่างต่อเนื่องจึงส่งผลให้ข่าวสารข้อมูลที่เป็นปัญหาเกี่ยวกับน้ำมีมากกว่าปัญหาอื่น ๆ เช่น ปัญหาภูเขาไฟระเบิดซึ่งเป็นปัญหาที่ไม่ได้เกิดเป็นประจำทุกเดือน แต่ต้องใช้เวลานานในการเกิดภูเขาไฟระเบิดในครั้งหนึ่งๆ ประกอบกับในประเทศไทยไม่เคยประสบปัญหาภูเขาไฟระเบิดเลย ดังนั้นหนังสือพิมพ์จึงนำเสนอปัญหาภูเขาไฟระเบิดในปริมาณที่น้อยมาก และเป็นการนำเสนอปัญหาภูเขาไฟระเบิดในต่างประเทศทั้งหมด และอีกปัญหาหนึ่งที่หนังสือพิมพ์นำเสนอในปริมาณที่น้อยมากก็คือปัญหาด้านการทำลายทัศนียภาพ ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากปัญหาด้านการทำลายทัศนียภาพเป็นปัญหาที่ไม่ส่งผลกระทบต่ออย่างรุนแรงต่อชีวิตและทรัพย์สินของผู้คนจำนวนมากทำให้ประชาชนส่วนใหญ่และหนังสือพิมพ์รายวันไม่สนใจเท่าที่ควร ในการนำเสนอข่าวหรือเหตุการณ์ดังกล่าว แต่หนังสือพิมพ์มักมุ่งความสนใจและนำเสนอข่าวที่เป็นปัญหาสังคม ซึ่งสร้างความเสียหายและโศกนาฏกรรมอย่างรุนแรงแก่ชีวิตและทรัพย์สินของประชาชนมากกว่า ซึ่งสอดคล้องกับที่ ชวรัตน์ เชิดชัย (2520) กล่าวว่า หนังสือพิมพ์จะให้เนื้อที่สำหรับเสนอข่าวเกี่ยวกับเรื่องภัยพิบัติ (Disaster) และลักษณะที่เกี่ยวข้องกับมนุษย์ (Human Interest) มาก เพื่อเรียกร้องความตื่นตัว สร้างความ

สนใจและเร้าอารมณ์ผู้อ่านได้มากโดยเฉพาะข่าวสังคมและสิ่งแวดล้อมที่ก่อให้เกิดโศกนาฏกรรมอย่างรุนแรง จากตัวอย่างข้างต้น จะเห็นได้ว่าหนังสือพิมพ์ทำหน้าที่ตอบสนองต่อพื้นฐานทางสังคมอย่างเห็นได้ชัดเจนโดยการนำเสนอ ตีแผ่ เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในสังคมให้ประชาชนได้รับทราบข้อมูลข่าวสาร ตลอดจนเหตุการณ์ที่เกี่ยวข้องกับสิ่งแวดล้อมอย่างเต็มที่ กล่าวคือถ้าเหตุการณ์สิ่งแวดล้อมใดใดเกิดขึ้นจริงและส่งผลกระทบต่อชีวิตทรัพย์สินของผู้คนจำนวนมาก ในปริมาณความถี่บ่อยครั้ง หนังสือพิมพ์รายวันส่วนใหญ่ก็มุ่งนำเสนอเหตุการณ์สิ่งแวดล้อมดังกล่าวในปริมาณความถี่บ่อยครั้งเช่นกัน เหมือนกับปัญหาเกี่ยวกับน้ำค้าง เช่นข้างต้น แต่ในขณะเดียวกันถ้าเหตุการณ์สิ่งแวดล้อมใดใดเกิดขึ้นจริง แต่ไม่ได้ส่งผลกระทบต่อชีวิตหรือทรัพย์สินของประชาชนและใช้เวลาในการเกิดเหตุการณ์หรือปัญหาครั้งหนึ่งๆ หนังสือพิมพ์ก็ตอบสนองด้วยการนำเสนอเหตุการณ์สิ่งแวดล้อมนั้นในปริมาณความถี่น้อย เช่นเดียวกับปัญหาภูเขาไฟระเบิด และปัญหาด้านการทำลายทัศนียภาพนั่นเอง จากข้อสรุปและการอภิปรายข้างต้นสอดคล้องกับสมบูรณ วรพงษ์ (2532) กล่าวว่าบทบาทของหนังสือพิมพ์ที่สำคัญ คือจะต้องตีแผ่เรื่องราวหรือเหตุการณ์ในสังคมโดยเฉพาะ เหตุการณ์ที่เป็นภัยใกล้ตัวให้แก่กลุ่มคนอันเป็นสมาชิกของสังคมได้รับทราบ ซึ่งเนื้อหาและปริมาณข่าวสารข้อมูลที่น่าเสนอต้องถูกต้อง เหมาะสมและเพียงพอแก่ผู้อ่าน ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นและภายใต้เงื่อนไขอันจำกัดในการนำเสนอข่าวสารของหนังสือพิมพ์

4. การนำเสนอเนื้อหาสิ่งแวดล้อมศึกษา จำแนกตามประเภทคอลัมน์ระหว่างหนังสือพิมพ์ทั้ง 8 ชื่อฉบับ 4 ประเภท ในช่วงเดือนมีนาคม 2537 ถึงเดือนกุมภาพันธ์ 2538 พบว่าหนังสือพิมพ์ประเภทประชานิยม อันได้แก่ หนังสือพิมพ์ไทยรัฐ และเดลินิวส์ นำเสนอเนื้อหาสิ่งแวดล้อมศึกษาในคอลัมน์บทความและสารคดีมากที่สุด และนำเสนอเนื้อหาสิ่งแวดล้อมศึกษาในคอลัมน์บทบรรณาธิการน้อยที่สุด สาเหตุที่เป็นเช่นนี้ สมิต มานัสฤดี (สัมภาษณ์, 4 สิงหาคม 2538) ให้เหตุผลว่าเพราะหนังสือพิมพ์ประเภทประชานิยมจะนำเสนอเนื้อหาของเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในสังคมอย่างปัจจุบันทันด่วน เป็นข่าวที่ผู้อ่านสนใจ ส่วนมากเป็นข่าวอาชญากรรมไม่ใช่ข่าวสิ่งแวดล้อมไว้ในคอลัมน์ข่าวเป็นส่วนใหญ่ แต่ทางสำนักพิมพ์ยังเล็งเห็นความสำคัญและความจำเป็นของสิ่งแวดล้อม จึงสามารถนำเสนอในคอลัมน์บทความและสารคดีในด้านในของหนังสือพิมพ์ ซึ่งสามารถนำเสนอเนื้อหาได้ละเอียดและสามารถวิเคราะห์เจาะลึกได้มากกว่า ส่วนหนังสือพิมพ์ประเภทประชานิยมนำเสนอเนื้อหาสิ่งแวดล้อมศึกษาในคอลัมน์

บทบรรณาธิการน้อยที่สุด เพราะทางหนังสือพิมพ์มีนโยบายว่าบทบรรณาธิการจัดไว้สำหรับการนำเสนอสารสั้นหรือเรื่องราวของหนังสือพิมพ์ผู้อ่าน ไม่ได้นำเสนอเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในสังคมผู้อ่าน ถ้าในกรณีเช่นนั้นจะนำเสนอในคอลัมน์ข่าวหรือคอลัมน์อื่น ๆ มากกว่าบทบรรณาธิการ หนังสือพิมพ์ประเภทคุณภาพอันได้แก่ หนังสือพิมพ์สยามรัฐและหนังสือพิมพ์มติชน นำเสนอเนื้อหาสิ่งแวดล้อมศึกษาในคอลัมน์ข่าวในประเทศมากที่สุด และไม่มีการนำเสนอเนื้อหาสิ่งแวดล้อมศึกษาในคอลัมน์บทบรรณาธิการ สาเหตุที่เป็นเช่นนี้ พิเชียร คุระทอง (สัมภาษณ์, 2 สิงหาคม 2538) ให้เหตุผลสนับสนุนว่าปัจจุบันหนังสือพิมพ์ประเภทคุณภาพ โดยเฉพาะหนังสือพิมพ์มติชนมีนโยบายและเป้าหมายในการนำเสนอข่าวสารข้อมูลตอบสนองต่อประชาชนทุกคน ทุกกลุ่มสาขาอาชีพ ทุกเพศทุกวัย ดังนั้นจึงแบ่งการนำเสนอเนื้อหาสิ่งแวดล้อม ตามคอลัมน์ต่าง ๆ ใ้ที่มีสัดส่วนที่เหมาะสมโดยจัดปริมาณและเนื้อหาเหมาะสมกับคุณสมบัติของผู้อ่าน ซึ่งอาจเป็นไปได้ว่าเนื้อหาสิ่งแวดล้อมศึกษาถูกนำเสนอในคอลัมน์ข่าวในประเทศมากกว่าคอลัมน์บทความและสารคดี เนื่องจากคนส่วนใหญ่สนใจและนิยมอ่านข่าวในคอลัมน์ในประเทศมีมากกว่าในคอลัมน์บทความและสารคดีอันเป็นคอลัมน์ที่มีการวิเคราะห์ความรู้เกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมอย่างลึกซึ้งตามหลักวิชาการ และมีการวิพากษ์วิจารณ์อย่างมีเหตุผล และคนที่สนใจอ่านคอลัมน์นี้ ส่วนใหญ่จะเป็นผู้ที่มีการศึกษาค่อนข้างสูง ซึ่งมีจำนวนผู้อ่านน้อยกว่าคอลัมน์ข่าวในประเทศ ส่วนสาเหตุที่ไม่มีการนำเสนอเนื้อหาสิ่งแวดล้อมศึกษาในคอลัมน์บทบรรณาธิการนั้นเพราะเนื้อหาสิ่งแวดล้อมถูกนำเสนอในคอลัมน์ต่าง ๆ ในปริมาณที่ค่อนข้างมากโดยเฉพาะหนังสือพิมพ์มติชน มีคอลัมน์ประจำสำหรับสิ่งแวดล้อมและคอลัมน์ข่าวหรือคอลัมน์อื่น ๆ สำหรับนำเสนอเหตุการณ์เกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมอย่างปัจจุบันทันด่วน นอกจากนี้หนังสือพิมพ์จำเป็นต้องนำเสนอข่าวสารอื่น ๆ ที่สำคัญ เช่น ข่าวการเมือง ข่าวเศรษฐกิจและข่าวสังคมอื่น ๆ นอกเหนือจากข่าวสิ่งแวดล้อม จึงไม่สามารถนำเสนอข่าวสิ่งแวดล้อมได้ครบทุกคอลัมน์ โดยเฉพาะคอลัมน์บทบรรณาธิการ ซึ่งสงวนไว้สำหรับเป็นถ้อยแถลงที่สำนักพิมพ์ส่งถึงผู้อ่านและไม่นิยมนำข่าวหรือเหตุการณ์ใดใดนำเสนอในคอลัมน์ดังกล่าวนี้ เนื่องจากมีคอลัมน์อื่น ๆ ที่นำเสนอข่าวแต่ละประเภทอยู่แล้ว หนังสือพิมพ์ประเภทกึ่งคุณภาพและกึ่งประชานิยม ประกอบด้วยหนังสือพิมพ์บ้านเมืองและหนังสือพิมพ์แนวหน้า นำเสนอเนื้อหาสิ่งแวดล้อมศึกษาในคอลัมน์ข่าวในประเทศมากที่สุด และไม่มี การนำเสนอเนื้อหาสิ่งแวดล้อมศึกษาในคอลัมน์การ์ตูน สาเหตุที่เป็นเช่นนี้ มานพ แยมอุทัย (สัมภาษณ์, 24 กรกฎาคม 2538) กล่าวให้เหตุผลว่าเนื่องจากหนังสือพิมพ์ประเภทกึ่งคุณภาพ

และถึงประชาานิยมมุ่งเน้นที่จะนำเสนอเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในสังคม โดยเฉพาะ เหตุการณ์ที่ส่งผลกระทบต่อหรือสร้างความเสียหายอย่างรุนแรงแก่ชีวิตและทรัพย์สินของประชาชน ถ้าในกรณีที่เป็นเหตุการณ์ที่เกี่ยวข้องกับสิ่งแวดล้อม ก็มักจะมุ่งประเด็นที่ปัญหาสิ่งแวดล้อมสร้างความเสียหายอย่างมากมายแก่ประชาชน เช่น เหตุการณ์น้ำป่าถล่มที่อุทยานแห่งชาติวังตะไคร้ จังหวัดนครนายก ซึ่งประชาชนเสียชีวิตและบาดเจ็บมากมาย ข่าวสิ่งแวดล้อมในลักษณะนี้ หนังสือพิมพ์ถึงคุณภาพและถึงประชาานิยม ต้องนำเสนอแก่ผู้อ่าน เนื่องจากมีผู้อ่านสนใจมาก ดังนั้นจึงนำเสนอในคอลัมน์ข่าวในประเทศ เพราะเป็นเรื่องราวที่เกิดขึ้นในประเทศ และคอลัมน์ข่าวในประเทศนั้น รวมถึงข่าวในหน้าแรกของหนังสือพิมพ์ด้วย ซึ่งการนำเสนอข่าวสารสิ่งแวดล้อมที่ก่อให้เกิดโศกนาฏกรรมอย่างรุนแรง ดังที่ยกตัวอย่างข้างต้น ต้องนำเสนอในหน้าแรกของหนังสือพิมพ์ เพื่อกระตุ้นความสนใจของผู้อ่าน อันส่งผลดีต่อยอดจำหน่ายของหนังสือพิมพ์ประเภทถึงคุณภาพและถึงประชาานิยมด้วย ส่วนสาเหตุที่ไม่มีการนำเสนอเนื้อหาสิ่งแวดล้อมศึกษาในคอลัมน์การ์ตูน ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากในคอลัมน์การ์ตูนของหนังสือพิมพ์ประเภทถึงคุณภาพและถึงประชาานิยมมักจะนำเสนอข้อความและภาพการ์ตูนล้อเลียนด้านการเมืองมากกว่าด้านสิ่งแวดล้อม

สำหรับหนังสือพิมพ์ประเภทธุรกิจ ประกอบด้วยหนังสือพิมพ์ผู้จัดการรายวัน และหนังสือพิมพ์กรุงเทพธุรกิจ นำเสนอเนื้อหาสิ่งแวดล้อมศึกษาในคอลัมน์บทความและสารคดีมากที่สุด และไม่มีการนำเสนอเนื้อหาสิ่งแวดล้อมศึกษาในคอลัมน์บทบรรณาธิการ ข่าวสังคมและการ์ตูน สาเหตุที่เป็นเช่นนี้ เกษม อชฌาศัย (สัมภาษณ์, 27 กรกฎาคม 2538) กล่าวว่าหนังสือพิมพ์ประเภทธุรกิจ นำเสนอเนื้อหาสิ่งแวดล้อมศึกษาในคอลัมน์บทความและสารคดีมากที่สุด เพราะทั้งหนังสือพิมพ์ผู้จัดการรายวันและหนังสือพิมพ์กรุงเทพธุรกิจ ได้จัดคอลัมน์ประจำสำหรับการนำเสนอเนื้อหาสิ่งแวดล้อมศึกษาโดยเฉพาะ และส่วนใหญ่การนำเสนอเนื้อหาสิ่งแวดล้อมศึกษาในคอลัมน์ประจำสำหรับสิ่งแวดล้อมนี้ มีลักษณะเป็นบทความ กล่าวคือนำเสนอเนื้อหาความรู้เกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมศึกษาที่สอดคล้องกับสถานการณ์สิ่งแวดล้อมในปัจจุบัน พร้อมบทวิเคราะห์ วิพากษ์วิจารณ์อย่างมีเหตุผลและอ้างอิงตามหลักวิชาการ ตลอดจนเสนอแนะมาตรการในการป้องกัน แก้ไขและอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติบรรจุไว้ในคอลัมน์บทความสิ่งแวดล้อม ซึ่งส่วนใหญ่ผู้เขียนบทความสิ่งแวดล้อมของหนังสือพิมพ์ประเภทธุรกิจ โดยเฉพาะหนังสือพิมพ์กรุงเทพธุรกิจเป็นนักวิชาการที่มีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมเป็น

อย่างดี เช่น ดร.วราภรณ์ พิพิธกุล ดร.สุรพล สุคารา และ ฉลาดชาย รมิดานนท์ ซึ่ง
 สอดคล้องกับ วิลาลินี พิพิธกุล (2530: 20-21) ที่แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการนำเสนอ
 เนื้อหาสิ่งแวดล้อมศึกษาของหนังสือพิมพ์รายวันในปัจจุบันว่า หนังสือพิมพ์รายวันส่วนใหญ่ใน
 ปัจจุบันต่างเล็งเห็นความสำคัญของเนื้อหาสิ่งแวดล้อม เห็นได้จากปริมาณการนำเสนอข่าวสาร
 เกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมมากกว่าในอดีต โดยเฉพาะหนังสือพิมพ์บางประเภทเช่น ประเภทธุรกิจที่
 จัดคอลัมน์เฉพาะสำหรับสิ่งแวดล้อม โดยนำเสนอเนื้อหาสิ่งแวดล้อมในลักษณะ เป็นบทความซึ่ง
 นอกจากจะนำเสนอเนื้อหาความรู้สิ่งแวดล้อมทั่วไปแล้ว ยังสอดแทรกข้อเสนอแนะหรือความ
 คิดเห็นของผู้เขียน ซึ่งส่วนใหญ่เป็นนักวิชาการด้านสิ่งแวดล้อมลงไปอีกด้วย ทำให้ผู้อ่านได้
 ได้รับความรู้และข้อมูลเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมที่ถูกต้องอย่างเต็มที่ นอกจากนี้สาเหตุที่หนังสือพิมพ์
 ประเภทธุรกิจไม่มีการนำเสนอเนื้อหาสิ่งแวดล้อมศึกษาในบทบรรณาธิการ ข่าวสังคม และ
 การ์ตูน เกม อีชมาคัย (สัมภาษณ์, 27 กรกฎาคม 2538) แสดงความคิดเห็นว่า ในบท
 บรรณาธิการนั้นหนังสือพิมพ์ประเภทธุรกิจมักไม่นำเสนอเนื้อหาสิ่งแวดล้อมศึกษาในคอลัมน์นี้
 เพราะว่า คอลัมน์นี้ทางหนังสือพิมพ์สงวนไว้สำหรับนำเสนอเรื่องราวหรือข้อความ ตลอดจน
 นโยบายของทางหนังสือพิมพ์ที่จำเป็นจะต้องแจ้งให้ผู้อ่านทราบ ในบางครั้งอาจนำเสนอใน
 ลักษณะของข้อคิดเห็นที่ทางหนังสือพิมพ์มีต่อเหตุการณ์ใดเหตุการณ์หนึ่งที่เกิดขึ้นในสังคม ซึ่ง
 เหตุการณ์ดังกล่าวอาจส่งผลกระทบต่อทางสำนักพิมพ์ ดังนั้นในคอลัมน์บทบรรณาธิการจึงไม่
 นิยมที่จะนำเสนอเนื้อหาสิ่งแวดล้อมศึกษา และเหตุผลอีกประการหนึ่งก็คือเนื้อหาสิ่งแวดล้อม
 ศึกษามีคอลัมน์ประจำในการนำเสนออยู่แล้ว สำหรับในคอลัมน์การ์ตูน ที่หนังสือพิมพ์ประเภท
 ธุรกิจไม่มีการนำเสนอในคอลัมน์นี้อาจเป็นเพราะว่า นโยบายของทางหนังสือพิมพ์ประเภท
 ธุรกิจ มุ่งเน้นให้คอลัมน์การ์ตูน ล้อเลียนการเมืองมากกว่า อาจเป็นการ์ตูนล้อเลียนเกี่ยวกับ
 ด้านเศรษฐกิจหรือสังคมบ้างแต่เป็นส่วนน้อย ดังนั้นในการวิจัยจึงไม่พบการนำเสนอเนื้อหา
 สิ่งแวดล้อมศึกษาในคอลัมน์การ์ตูน ส่วนคอลัมน์ข่าวสังคมที่ทางหนังสือพิมพ์ประเภทธุรกิจไม่
 มีการนำเสนอเนื้อหาสิ่งแวดล้อมศึกษา อาจเป็นเพราะว่าในคอลัมน์ข่าวสังคมของหนังสือพิมพ์
 ประเภทธุรกิจ จะเป็นข่าวสังคมเฉพาะกลุ่มสนใจ เฉพาะกลุ่มอาชีพ เช่น สังคมกีฬา สังคม
 บันเทิง สังคมธุรกิจ เป็นต้น ซึ่งข่าวสังคมจะเน้นการนำเสนอเรื่องราวเฉพาะกลุ่มสังคมนั้นๆ
 จะไม่พาดพิงถึงกลุ่มอื่น ดังนั้นจึงไม่มีการนำเสนอข่าวสารสิ่งแวดล้อมในข่าวสังคม เพราะ
 เนื้อหาข่าวสารสิ่งแวดล้อมถูกนำเสนอในคอลัมน์ประจำแล้ว

เท่าที่ได้อภิปรายมาแล้ว อาจกล่าวได้ว่าหนังสือพิมพ์มีบทบาทในการให้ความรู้เรื่องสิ่งแวดล้อมแก่ประชาชนเป็นอย่างมาก เพราะหนังสือพิมพ์สามารถนำเสนอข่าวสารสิ่งแวดล้อมที่เกิดขึ้นในสังคม ให้ผู้อ่านได้เกิดความรู้ ความเข้าใจและสามารถปฏิบัติตนอย่างถูกต้อง เหมาะสมต่อสิ่งแวดล้อม เนื่องจากสิ่งแวดล้อมเป็นสิ่งที่เกี่ยวข้องกับสัมพันธ์กับวิถีชีวิตของมนุษย์ทั้งทางตรงและทางอ้อมอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ มนุษย์ไม่สามารถดำรงชีวิตอยู่ได้ถ้าขาดสิ่งแวดล้อม ดังนั้นในการสร้างเสริมความเข้าใจและทัศนคติที่ดีของมนุษย์ต่อสิ่งแวดล้อม จำเป็นต้องให้การศึกษาทั้งในและนอกระบบโรงเรียนแก่คนทุกระดับทุกสาขาอาชีพ, ทั้งนี้โดยเน้นการศึกษานอกระบบโรงเรียน เช่น ผ่านทางหนังสือพิมพ์เพราะประชาชนส่วนใหญ่อยู่นอกระบบโรงเรียน จึงเป็นโอกาสที่หนังสือพิมพ์ซึ่งเป็นสื่อสิ่งพิมพ์ราคาถูก หาซื้อได้ง่าย สามารถอ่านย้อนกลับไปมาได้ และเข้าถึงกับคนทุกระดับ ทุกชนชั้นในสังคมจะมีบทบาทในการให้ความรู้แก่ประชาชนได้เป็นอย่างดี (เย็นใจ เลหาหะวิช, 2530: 7) นอกจากนี้หนังสือพิมพ์รายวันยังมีอิทธิพลต่อความประพฤติปฏิบัติของคนที่มีต่อสิ่งแวดล้อม ดังที่ ทองใบ ทองเปาด์ (2527: 341) กล่าวว่า หนังสือพิมพ์เป็นสื่อมวลชนที่มีอิทธิพลต่อสังคม 4 ประการ คือ อิทธิพลต่อความคิด อิทธิพลต่อศีลธรรม อิทธิพลต่อรสนิยม และอิทธิพลต่อมาตรฐานการครองชีพของประชาชน ดังนั้นถ้าหนังสือพิมพ์สามารถนำเสนอเนื้อหาสิ่งแวดล้อมที่ถูกต้อง เหมาะสม ครอบคลุมเนื้อหาสาระ ความรู้เกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมทุกๆด้าน ตามที่องค์การการศึกษาวิทยาศาสตร์และวัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติ (UNESCO) กำหนดเนื้อหาสิ่งแวดล้อมศึกษาไว้ ก็อาจจะช่วยให้ประชาชนที่ขาดความรู้ ความเข้าใจถึงความสำคัญและประโยชน์ของสิ่งแวดล้อมที่มีต่อมวลมนุษย์ ได้สามารถประพฤติปฏิบัติตนที่ถูกต้องต่อสิ่งแวดล้อม และร่วมมือกันในการหามาตรการเพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหามลพิษสิ่งแวดล้อม อันเกิดจากการใช้ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างหนักหน่วงของมนุษย์ โดยมีได้คำนึงถึงผลกระทบที่จะตามมาในอนาคต จนเกิดเป็นปัญหามลพิษสิ่งแวดล้อม ซึ่งเป็นปัญหาวิกฤตในปัจจุบัน

จะเห็นได้ว่าหนังสือพิมพ์เป็นสื่อสิ่งพิมพ์ที่สามารถให้การศึกษาและมีอิทธิพลต่อการประพฤติปฏิบัติของมนุษย์ที่มีต่อสิ่งแวดล้อม แต่อย่างไรก็ตามจากการวิจัยยังพบว่าหนังสือพิมพ์ส่วนใหญ่นำเสนอเนื้อหาสิ่งแวดล้อมศึกษาไม่ครอบคลุมเท่าใดนัก ขาดการนำเสนอในเรื่องความรู้ที่เกี่ยวข้องกับความหมายและองค์ประกอบของระบบนิเวศ รวมทั้งกระบวนการพื้นฐานของระบบนิเวศ เพราะฉะนั้นหนังสือพิมพ์จำเป็นต้องปรับปรุงเนื้อหาสิ่งแวดล้อมศึกษาให้ครอบคลุมทุกประเด็น

ในสัดส่วนของเนื้อหาที่ใกล้เคียงกัน เพื่อที่จะให้ผู้อ่านมองเห็นความสำคัญของสิ่งแวดล้อมในลักษณะภาพรวม ที่โยงใยเกี่ยวข้องกับทั้งระบบ มิใช่มองเฉพาะปัญหาสิ่งแวดล้อมแต่ยังต้องมองลึกลงไปถึงระบบนิเวศ สาเหตุการทำลายระบบนิเวศของมนุษย์จนเกิดเป็นปัญหาสิ่งแวดล้อมขึ้น ตลอดจนหนังสือพิมพ์จะต้องปรับปรุงภาษาที่ใช้ในการนำเสนอเนื้อหาและความถูกต้องเป็นจริงของสถานการณ์สิ่งแวดล้อมที่เกิดขึ้น เพราะภาษาที่ใช้ในการนำเสนอเนื้อหาหรือการนำเสนอเนื้อหาที่เกินคำมูลความจริง อาจทำให้ผู้อ่านตื่นกลัวมากกว่าการตื่นตัว เพื่อเตรียมพร้อมที่จะหามาตรการในการป้องกัน และแก้ไขปัญหาล้อมที่ที่เกิดขึ้น (วิลาสินี พิพิธกุล, 2530 : 11-19) นอกจากนี้หนังสือพิมพ์จำเป็นต้องปรับปรุงปริมาณของเนื้อหาสิ่งแวดล้อมศึกษาให้มีปริมาณมากเพียงพอที่จะให้การศึกษาเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมแก่ประชาชน อย่างสอดคล้องกับสภาพปัญหาวิกฤตของสิ่งแวดล้อมที่เกิดขึ้นในสังคมในช่วงเวลานั้น ๆ ดังที่ ศักดิ์สิทธิ์ ตรีเดช (2533 : 28) กล่าวว่า ขณะที่ปัญหาล้อมเป็นปัญหาวิกฤตที่จำเป็นเร่งด่วนในการดำเนินการแก้ไข หนังสือพิมพ์รวมทั้งสื่อมวลชนอื่นๆ จะต้องนำเสนอความรู้เกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม สาเหตุของปัญหาสิ่งแวดล้อม ตลอดจนมาตรการในการดำเนินการป้องกันและแก้ไขปัญหาล้อมให้ผู้อ่าน ซึ่งเป็นสมาชิกของสังคมได้รับทราบ ในปริมาณที่สมดุลหรืออาจมากกว่าสภาพปัญหาที่เกิดขึ้น เพื่อที่สมาชิกในสังคมจะได้นำคำชี้แนะหรือข้อมูลข่าวสารจากหนังสือพิมพ์ไปประพฤติปฏิบัติตนในการปรับตัวต่อสิ่งแวดล้อมได้อย่างถูกต้อง

นอกจากนี้ เย็นใจ เลหาวิช (2530 : 10) ได้กล่าวสนับสนุนข้อความดังกล่าวข้างต้นว่า ถ้าหนังสือพิมพ์นำเสนอปริมาณและเนื้อหาสิ่งแวดล้อมอย่างเพียงพอ จะช่วยเป็นแนวทางในการแก้ไขปัญหาล้อมดังนี้

1. เป็นข้อมูลสำคัญให้สถาบันการเมืองการปกครองดำเนินการแก้ไขปัญหาล้อมได้อย่างมีประสิทธิภาพ กล่าวคือ ฝ่ายนิติบัญญัติทำหน้าที่ดำเนินการออกกฎหมายเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมที่เหมาะสม ฝ่ายตุลาการทำหน้าที่ให้ความยุติธรรมตามกฎหมายนั้น ตลอดจนฝ่ายบริหารบริหารประเทศอย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อพัฒนาสิ่งแวดล้อมในประเทศ และรักษากฎหมายอย่างเคร่งครัด

2. ประชาชนเป็นกลุ่มสำคัญ เพราะเป็นตัวการสำคัญในการก่อให้เกิดปัญหาล้อมและแก้ปัญหา ดังนั้นหนังสือพิมพ์จึงต้องบ่อนข่าวสารข้อมูลที่ถูกต้องเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมให้ประชาชนเกิดความรู้ ความเข้าใจ เกิดความเชื่อและค่านิยมที่เหมาะสมเพื่อปฏิบัติ

ทางด้านสิ่งแวดล้อมด้วยความรับผิดชอบต่อสังคมส่วนรวม

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะด้านหนังสือพิมพ์

1.1 หนังสือพิมพ์รายวันควรมีการเสนอเนื้อหาสิ่งแวดล้อมศึกษาให้มากขึ้นโดยพยายามสอดแทรกเรื่องที่เกี่ยวข้องกับความหมายและองค์ประกอบของระบบนิเวศ รวมทั้งกระบวนการพื้นฐานของระบบนิเวศ ซึ่งเป็นความรู้ที่หนังสือพิมพ์ส่วนใหญ่ในปัจจุบันนำเสนอในปริมาณความถี่น้อย

1.2 หนังสือพิมพ์รายวัน ควรติดตามข่าวที่เกี่ยวข้องกับปัญหาสิ่งแวดล้อมที่เคยนำเสนอในอดีตทุกระยะ ให้ผู้อ่านได้ทราบถึงมาตรการในการดำเนินการแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อมดังกล่าว และเป็นกรณีตัวอย่างในการป้องกันและแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อมที่มีลักษณะคล้ายคลึงกัน อันอาจจะเกิดขึ้นได้ในอนาคต

1.3 หนังสือพิมพ์รายวันทุกฉบับควรมีหน้าสิ่งแวดล้อมโดยเฉพาะ และควรระมัดระวังในการใช้ภาษาพูดหัวข่าว และเนื้อหาข่าวสิ่งแวดล้อม เพื่อให้ผู้อ่านไม่เกิดอาการตื่นกลัว แต่ต้องเน้นให้ผู้อ่านได้รับความรู้ ความเข้าใจ ปฏิบัติต่อสิ่งแวดล้อมอย่างถูกต้อง และเตรียมการป้องกัน แก้ไข ปัญหาสิ่งแวดล้อมได้อย่างถูกต้อง นอกจากนี้หนังสือพิมพ์ต้องมีการตรวจสอบข่าวสิ่งแวดล้อมทุกครั้งก่อนนำเสนอแก่ผู้อ่าน

2. ข้อเสนอแนะด้านการศึกษา

2.1 ครูอาจารย์ควรเลือกประเภทหนังสือพิมพ์รายวันที่นำเสนอในเรื่องสิ่งแวดล้อมศึกษาที่ถูกต้องเป็นจริง เน้นการวิพากษ์วิจารณ์อย่างมีเหตุผล เหมาะสมกับผู้เรียน เพื่อให้ประกอบการเรียนการสอนและแนะนำให้นักเรียนซึ่งเป็นเด็กและเยาวชนได้อ่านประกอบการเรียน

2.2 ห้องสมุดของทุกโรงเรียนควรจัดหาหนังสือพิมพ์รายวันที่นำเสนอเนื้อหาความรู้เกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมศึกษา เพื่อให้นักเรียนได้ศึกษาค้นคว้า หากความรู้เพิ่มเติมจากในห้องเรียน อย่างน้อยห้องสมุดโรงเรียนควรมีหนังสือพิมพ์ประเภทคุณภาพ เพราะหนังสือพิมพ์ประเภทคุณภาพมีคอลัมน์ประจำสำหรับนำเสนอข่าวสารสิ่งแวดล้อมในทุก ๆ วัน

2.3 ครูอาจารย์ต้องอธิบายถึงความถูกต้องและความเที่ยงตรงของการนำเสนอเนื้อหาสิ่งแวดลอมศึกษาในหนังสือพิมพ์รายวัน ให้นักเรียนรับทราบเพราะหนังสือพิมพ์อาจใช้ภาษาโฆษณาชวนเชื่อเกินความจริง เนื่องจากเน้นจุดขายเป็นหลัก ซึ่งอาจทำให้นักเรียนเกิดการเข้าใจผิดพลาดหรือคลาดเคลื่อนได้ นอกจากนี้ครูอาจารย์ต้องชี้แนะให้นักเรียนรู้จักตรวจสอบข่าวสารข้อมูลเกี่ยวกับสิ่งแวดลอมศึกษาในเรื่องเดียวกัน จากหนังสือพิมพ์ในหลาย ๆ ชื่อฉบับ

2.4 สถานศึกษาทุกระดับ ควรจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรเกี่ยวกับสิ่งแวดลอมศึกษา โดยนำข้อมูลข่าวสารจากหนังสือพิมพ์รายวันมาใช้ประโยชน์ทางการศึกษา เช่น จัดป้ายนิเทศ จัดทำหนังสือพิมพ์เฉพาะกลุ่ม เฉพาะชั้นหรือเฉพาะชุมชน โดยนำเสนอข่าวสารสิ่งแวดลอมในท้องถิ่นของตน ตลอดจนกิจกรรมเล่าข่าวสิ่งแวดลอมหน้าชั้น หรือหน้าเสาธง เป็นต้น

2.5 ครูอาจารย์ที่สอนนักเรียนในศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนของกรมการศึกษา นอกโรงเรียน ควรนำเอาเนื้อหาความรู้เกี่ยวกับสิ่งแวดลอมศึกษาในหนังสือพิมพ์รายวันไปประกอบการเรียนการสอน หรือจัดกิจกรรมส่งเสริมหลักสูตร ด้านสิ่งแวดลอมศึกษา เพื่อให้นักศึกษามีความรู้ ความเข้าใจและปฏิบัติตนอย่างถูกต้องต่อสิ่งแวดลอม

2.6 ผู้อ่านหนังสือพิมพ์ส่วนใหญ่ที่มีได้อยู่ในระบบโรงเรียน ควรศึกษาหาความรู้เกี่ยวกับสิ่งแวดลอมศึกษา จากการนำเสนอข่าวสารข้อมูลในหนังสือพิมพ์รายวันอย่างน้อยที่สุด ควรศึกษาจากหนังสือพิมพ์ประเภทคุณภาพ เพราะจะได้รับความรู้เกี่ยวกับสิ่งแวดลอมทั้งที่เป็นข่าวประจำวันที่เกิดขึ้นในสังคมและความรู้เกี่ยวกับสิ่งแวดลอมทั่วไปประกอบการวิพากษ์วิจารณ์อย่างมีเหตุผล จากคอลัมน์ประจำ อันจะช่วยให้ผู้อ่านมีวิสัยทัศน์เกี่ยวกับสิ่งแวดลอมได้อย่างกว้างขวางและลึกซึ้งมากยิ่งขึ้น

3. ข้อเสนอแนะสำหรับการทำวิจัยต่อไป

3.1 การวิเคราะห์เนื้อหาเกี่ยวกับสิ่งแวดลอมศึกษา ควรที่จะมีการทดลองศึกษากับนิตยสารหรือสิ่งตีพิมพ์อื่น ๆ เช่น หนังสือการ์ตูน เพื่อที่จะได้ทราบถึงลักษณะเนื้อหาที่เกี่ยวกับสิ่งแวดลอมศึกษาที่ปรากฏในสื่อสิ่งพิมพ์ประเภทอื่น และอาจนำมาศึกษาเปรียบเทียบการนำเสนอเนื้อหาระหว่างสิ่งพิมพ์ด้วยกันได้

3.2 ควรเปรียบเทียบการนำเสนอเนื้อหาสิ่งแวดล้อมศึกษาระหว่างหนังสือพิมพ์รายวันทั้ง 4 ประเภท ในช่วงเดือนเดียวกันในแต่ละปีที่ศึกษา

3.3 ควรสำรวจการนำหนังสือพิมพ์รายวันไปใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเรื่องสิ่งแวดล้อมศึกษาของสถานศึกษา ทั้งในกรุงเทพมหานครและต่างจังหวัด ตลอดจนศึกษาสัมฤทธิ์ผลจากการจัดกิจกรรมดังกล่าวด้วย

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย